

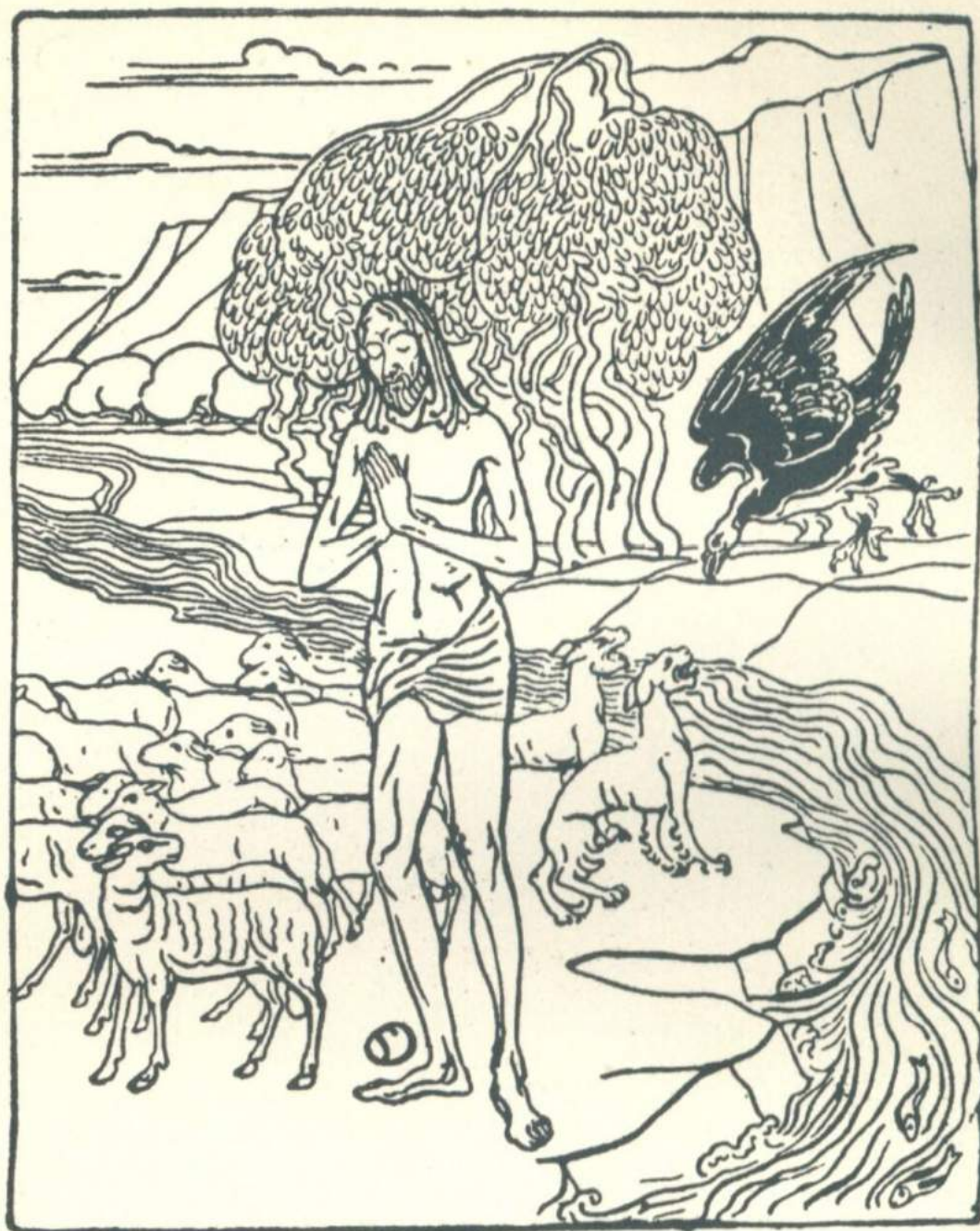
NOVA & VETERA

ČÍSLO ŠESTÉ. — V ZÁŘÍ LÉTA PÁNĚ MCMXIII.

OBSAH:

PŮVODNÍ TEXT LEGENDY O UMUČENÍ SVATÉ DYMPNY. — REMY DE GOURMONT: SVĚTICE Z RÁJE. — TŘI KAPITOLKY Z „PRÁVA PÁNĚ“ OD LUDVÍKA VEUILLOTA. — TANCRÉDE DE VISAN: HA-
DAČSKÁ HŮLKA. — A. L. S.: OTEC DÍTKAMI ODSOUZEN. — CHAR-
LES DOUDELET: DOBRÝ PASTÝŘ. — 8 LISTŮ PRAMENŮ.

CHARLES DOUDELET: DOBRÝ PASTÝŘ.

UMUČENÍ SVATÉ DYMPNY, DCERY KRÁLE IRSKÉHO.

Z HISTORIE TÉŽE SVATÉ PANNY, VYDANÉ PE-
TREM, KANOVNÍKEM SV. AUTBERTA V CAM-
BRAY. STYL NA NĚKOLIKA JEN MÍSTECH
PROTŘÍBIL VAVŘINEC SURIUS.

Když se naplnilo tajemství Zmrtvýchvstání a Nanebevstoupení Páně, jak dříve předpověděl proroky, a po celém okrsku zemském Apoštoly rozšířené prospívalo náboženství křesťanské, byl v Irsku král pohanský, kterýž ač bázní Boží pohrdl a pověrečné a liché modloslužbě byl oddán, přece slávou bohatství a světského vojska mocnou silou nad ostatní vynikaje, nade všechny slavnějším se jevil. Měl pak ženu ze znamenitého vzešlou rodu, kterou on král vášnivou láskou miloval: a ona také lidského těla podobou takové byla krásy, že tváře a těla lepostí vábila myslí těch, kdo na ni patřili. Ti dceru zplodili půvabem sličnosti matce velmi podobnou, zásluhami a jménem Dympnu, aby již prorockým jménem se naznačilo, že za nedlouho hodna bude Boha. Ta v domě otcovském urozeně vychována, když prožila léta dětství, tanečními reji a šprýmovnými písněmi a po čem ten věk se honí a čeho vznešenost královská žádá, myslí pohrdajíc, tajně přijala křest a srdcem i tělem Kristu v trvalou službu se zasvětila. Zatím když králová, matka její, zemřela, král proto převelice bolestmi se trápil, až posléze na radu svého dvora po jednotlivých království svého pro-

vinciích a sousedících s ním národech posly rozeslal, aby mladistvou pannu, skvělého rodu a také krásou nebožce podobnou, jemu tak velikému králi v manželství vyhledali a se ctí přivedli. Rytířové tedy, způsoby a výmluvností nejvýtečnější, vydávají se na cestu a procházejíce zeměmi a městy, prohlížejí tváře urozených děv.

A když po dlouhé době mnoho a mnoho krajů schodili, a čeho si žádali, naprosto našli, navrátili se ke králi. A vstoupivše do paláce a pozdravivše ho, takto k němu promluvili: „Ó převznešený králi, co majestát tvůj poručil, daleko chodíce nalézt jsme nemohli. Ale, libo-li, hle dceři své Dympně, spanilé nesmírně a tak své matce podobné, že v jejím obraze jako by mrtvá již téměř byla oživla, poruč, ať šťastně v manželství s tebou vstoupí. A co se nestalo? Sotva kleté toto slovo dořekli, ďábel, který svatou pannu rád by byl nazpět přivedl k modloslužbě, ihned krále smilnou láskou a pochodněmi necudnosti rozplamenil.

I jal se král, něžně se k dívce lísaje, své přání jí vyjevovati a všecku slávu světa slibovati, svolí-li provdati se zaň. Slyšíc to však panna Kristova, odpověděla, toho že nikdy a nikdy neučiní. Nesrovnává se totiž,

pravila, ani se spravedlností, ani se zákony, ba naprosto jest zavrhnouti, aby dcera poskvrnila lože otcovo. A když on čím dále prudčeji prosbami dotíral a ona ještě statečněji odpírala, posléze král rozhněván pravil, že chtějíc nechtějíc dohnána bude přivolit. Tu ona, jako by poslechnouti mínila, čtyřicetidni si žádala na rozmyšlenou. Zatím šperkům a ostatního, co přispívalo k dívčí výzdobě, si přála, jako by tak skvěleji upravena otci tím půvabnější objeviti se chtěla. Slyše to král, zaradoval se a se vši okázalostí poručil, aby čeho panna si žádala, bylo jí opatřeno.

Zatím panna Kristu v modlitbách ustavičně se odporučujíc, aby otce svého chlépnosti znikla, vlast svou opustiti zamýšlela. Byl toho času v Irsku kněz, vynikající svatostí a učeností, jménem Gerebernus, který tajně v pohanstvu tom koho mohl k Pánu obracel a nebožky králové, Krista v životě tomto uctívající, rodičky svaté Dympny zpovědníkem byl, a také Dympnu nedávno křtil a víře katolické a svatému Písmu ji učil.

Od něho též nebožka králová a Dympna, její dcera, Nejsvětější Svátost přijímávaly. Toho si tajně zavolavši blažená panna, jak otec její do strašlivého jícnu hanebnosti ponořiti ji ustanovil, s mnoha slzami mu vyložila. I ra-

dil svatý muž panně, aby do cizích končin uprchla a chudá duchem chudého Krista následovala. Co tedy svatá panna? Když našla příhodnou chvíli k útěku, přibravši si Gereberna a šaška svého otce s jeho ženou, by zdajíce se jako šašci, tím skrytěji cestovali, nastoupila cestu, jak si umínila; a když došla přístavu, vstoupila na loď a za příznivých vánkův a větrův u jakéhosi hradu, řečeného Antverpy v diecési Cambray přistala: tam krátko pobyvše, hledali místa, kde by skrytěji Pánu sloužili. Neboť hlomození světského mysl Kristu oddaná strpěti nemohla. Odtud tedy dále se vydavše, přišli bezcestnými hvozdy k vesnici, již dáno bylo za stara jméno Ghele a tam našli místo vhodné k životu samotářskému. A hned nazítří prošeďše vesnicí, jediný našli kostel, ke cti Blaženého Martina Velekněze zasvěcený, v němž Dymny posvátné tělo nyní odpočívá. A nedařleko toho kostela, na místě nazývaném Zammale, zvolili vystavěti si příbytek, v němž slastí nebeských rozjímání Bohu povinnou službu by vzdávali. Vykácevše tedy stromy a vysekavše trní, postavili si vhodný příbytek, v němž tři měsíce obývajíce a postům a modlitbám se oddávajíce, životem jaksi andělským živi byli. Ve zmíněném pak kostele

Blaženého Martina svatý kněz Gerebernus sloužíval Mše. Měla pak tehdy vesnice Ghele obyvatel pořádku: byloť v ní toliko patnáct domů, a ty téměř na šest milníků hustými lesy obkličeny.

Zatím král, otec panny, jenž sňatku s dcerou radostně čekal, uslyšev o jejím útěku, polekal se a veškeren dvůr s ním: a roztrhnuv roucho po bédování a bolech stále se vracejících, podporován ctižádostí rytířstva rozhodl se, že sám svou dceru vyhledá. A tak po obcích a pustinách hor pátraje a nenalézaje jí, k moři zašel a k hradu řečenému Antverpy přijel s mnohonásobnou svou družinou. Když pak vystupoval z lodi, nastal shon lidu, žádajícího si krále viděti. Zastaviv se tam, posly rozeslal po přilehlých provinciích, zda by snad zvěsti nějaké se mu dostalo. Když tedy různí po různých místech chodili, přišli někteří z nich k venkovské obci, jejíž jméno jest Westerlo; a když ráno platili hostiteli útratu, ten na peníze jejich pohlédnuv, pravil: „Mám peníze těmhle velice podobné, jichž ceny naprosto neznám.“ A byv jimi tázán, od koho takové peníze dostal, sám nevěda, proč toho na něm chtějí, odpověděl: „Panna cizinka, tváří i tělem překrásná, nedaleko na pustině bydlící, jež z Irska

sem přišla, úctyhodného kněze, letitého starce a šaška s manželkou jeho s sebou mající, za potraviny takové peníze mi vždycky posílává. A když se tam dali dovést, svatou pannu na první pohled poznali, opodál ostatních stojící. A do Antverp se vrátivše, co viděli a slyšeli, králi s radostí pověděli.

Tehdy král duchem oživnuv, dal se se svými na cestu k místu, kde přesvatá panna bydlila. Naleznuv ji, přívětivě ji pozdravil a popatřiv na její tvář nadmíru sličnou, chlíplosti ohněm zanícen, lichotivě se k ní rozhovořil řka: „Ó jediná má dcero Dympno, lásko má, žádosti a slasti, jaká tíseň tě dohnala, abys zhrdnouc důstojností královskou mezi národy cizími bydlila a rodnou zemi opustila, a vrozené již přírodou lásky zapomenouc, od královského otce odešla a k tomuhle starci a sešlému již knězi jako dcera přilnula a rozkazů jeho ve všem poslouchala? Proč království Irského jedinou po otci jsouc dědičkou, dvorem královským jsi pohrdla? Nuže učiň dle naší rady a vrať se s námi do Irska: vždyť přivolíš-li k tužbám otcovým, diadémem královským budeš korunována a nade všechna knížata, paní a panny mého království prvenství se ti dostane. Též mezi bohyněmi chrám tobě z nejčistšího mramoru

vystavěti dám a v něm ze zlata a drahého kamení tobě sochu postaviti, aby se jí všichni klaněli“. Na to když panna odpověděti se chystala, nejblaženější Gerebernus odpověď její předešed, krále s tvrdou přísností usvědčoval, vykřikuje ho největším zločincem a hanebníkem, protože vlastní dceru chce zhanobiti, nač ani nečistí děvkáři myšlenky by si nepřipustili. Napomenul nad to svatý muž pannu, aby nikdy králi nesvolovala a tak u Krále věčného, svého ženicha, jehož sladkosti již okusila, v nemilost neupadla. Tehdy král a všichni, kdo s ním byli, svatého Gereberna hodným smrti provolali, jako původce útěku pannina, jenž ji převrací, a odtrhše ho od panny, všichni se na něho sřítili, ruce násilnické naň vložili a utýravše ho příkořími, zahubili. Tak slavný mučenník Páně, na tyranu triumfu dobyv, života běh stětím hlavy doplnil a korunu mučennictví od Pána přijal. Tak ctitel Boží Gerebernus, podoba spravedlnosti, vzor čistoty, proklínaje nečisté manželství, nevěreckého krále z necudnosti káraje, ne záštím, ale láskou za horlení o čistotu králův hněv a záští a posléze smrt na sebe strhl.

Tehdy král znovu se obrátiv k panně, růžovým půvabem zářící, aby mu přivolila prudčeji dorážeti se jal, právě k ní takto:

„Ó dcero má Dympno, proč necháváš otce svého tak velikými soužití se bolestmi? proč odpíráš smilovati se a pohrdáš tím, jehož láska k tobě vábí? ó jen mi přivol, a očkoliv požádáš, dám tobě. Ba co, i jméno tvé s bohyněmi nejposvátnějšími po všech končinách celého mého království poručím oslavovati.“ Tehdy panna Bohu nejoddanější, jež raději volila trýzněna býti pro Pána, než časného hříchu míti lahodu, otci s opovržením odpověděla: „Proč, nešťastný tyrane, klamnými sliby od slibu cudnosti mne odvrátiti se snažíš? Myslíš, ubožáku, že od pevného úmyslu upustím a przněním svého těla Krista, jediného miláčka svého urazím? Tvými královskými rozkošemi celou duší pohrdám a oněch zaslíbení Pána mého Ježíše Krista, jež všechny převyšují tužby, již celým nitrem si žádám. Opovrhuji býti bohyní, a čest sochy ničím mi není. S takovou řečí už na mne nechod.“ Tehdy král duchem se rozlítiv, jsa chlípnosti oddán a neobyčejným ctitelem model, čím více poznával, že víra Kristova v ní plane, tím více všemi silami na ni útočí, a pravil: „Hleď, zlostnice, ať už nás nemoříš, hned učiň, čeho si přeji, nebo strhneš na sebe hněv otce jako onen zlostník, učitel tvůj Gerebernus, jemuž za to státa byla hlava,

A šetři květu svého mládí a přivol mi: též bohům obětuj, sice jista buď, že zemřeš a smrt tvá bude výstrahou, by dcery královské otcovským rozkazům protiviti se neodvažovaly.“ Tu panna Kristu nejoddanější odpověděla: „Proč, krutý tyrane, zavraždil jsi výborného kněze Páně, na žádném zločinu účastenství nemajícího? Boha všemohoucího soudu nezničeš. Bohové a bohyně tvoji jako výmysly se mi protiví, Pánu Ježíši Kristu celou oddaností se poroučím. On ženichem mým, slávou mojí, spásou mojí a tužbou mojí. Tresty všechny, které na mne vychrliti chceš, radostnou myslí hotova jsem pro Pána svého strpěti.“

Uslyšev to král jako by byl sešilel a náramným vztekem se rozlítiv, své sklamaní a bohů svých křivdy pomstiti chtěje, rychle ji poručil stíti. Ale když žádný z těch, kdož byli v družině králově, tak krutého rozkazu vyplniti se neodvažoval, aby krále později možná litujícího hněvu na sebe neuvalil, tu sám král ukrutník, starobylé vznešenosti a královské milosti zapomenuv, mečem, kterým byl přepásán, svatou hlavu přeslavné panny, milosrdenství Boží vzývající, stal. Ji pak Pán Ježíš Kristus, ženich její, se svrchovaným veselím v nebesích korunoval. Po té bezbožný král, vrátiv se s průvodem svým do

vlasti, těla svatých ptactvu nebeskému a zvěři zemské zanechal na pospas. A když několik dní divou zvěří a ptactvem netknuta na zemi ležela, od lidí o blízce bydlících, se svatými mučenníky zbožně cítících, v jeskyni byla pohřbena.

Po mnoha letech, když úžasná ukázala se znamení, jež se tam dala na choravých a jakýmikoliv neduhy sklíčených, kněžstvo i lid, shromáždivše se na místě pohřbení svatých, hledali jejich těl. Věc podivuhodná a žádným smrtelníkem nikdy nevidaná ani neslýchaná. Kdyžťe kopající vyhodili zemi, dvě rakve ze skály vytesané našli, sněhu bělejší, rukama andělskýma pořízené, ano v celé krajině té není skal leč černé, sazí černější. Podivuhodným způsobem bez nesnáze truhly vytáhnuvše a kolem dokola je důkladněji prohlédnuvše, žádného na nich znamení ani spoje ani trhliny nespatřují, ba vidí, že jsou celistvy a neporušeny, chovajíce v sobě těla svatých. Tehdy velice tím ohromeni radili se vespolek, jak ~~by~~ bez jakéhokoliv tříštění a poškození kamenů uložit do nich drahoceenné ostatky. Až posléze poznavše, že andělův to dílo jest, ne lidí, vyrozumívají, že truhly, nad sněh bělejší, značí čistotu svatých. Od toho času, kdokoliv tam jako zbožný pro-

+ bylo
možno

sebník přistoupil, něčím zlým-li trpěl, ihned byl uzdraven.

Když do Ksanthesského města, které na Rýně leží, pověst o síle a zázracích se donesla, obyvatelé jeho někteří k místu, kde těla svatých uchována byla, připutovali. A pomodlivše se, pod záminkou pouti polohu místa bystře prozkoumavše, několik dní před svatými těly prodleli, a pozornost těch, kteří posvátných ostatků hlídali, jinam upnuvše, drahocenná těla s kamennými truhlami na čtyřspřežení naložili a uprchli. Což zvěděvše obyvatelé Ghelští, prudce pobouření ihned po zbraních běží a myslí roznícenou ze zadu mužně jich stihají. Ale když prchající zaslechli hluk nesmírného množství, unášeči mučovníků poděšení vidouce, že jim jde o život, ony dvě truhly, které si vzali, se čtyřspřežení rychle sňali a složivše je na zem, jednu toliko roztříštili na kousky, celistvou a neporušenou zanechavše druhou, v níž bylo tělo svaté Dypny, a s blaženým tělem Gerebernovým uprchli. A když k městu ksanthesskému se přiblížili, jednak cestou, jednak strachem ze svých pronásledovatelův unavení se zastavili a občanům poslem oznámili šťastný svůj návrat. Ti ihned vstříc jim vyšli a vzavše voskovice světla, kaditelnice a kříž,

s ohromným množstvím lidu svaté tělo, plešající v Pánu, s hymnami a zpěvy duchovními do chrámu zanesli a tam uctivě uloživše domů se navrátili.

Tehdy vesničané Ghelenští, kteří jich v patách stihali, přistoupivše k místu, kde ležely drahocenné ostatky, po roztržité truhle Blaženého Gereberna truhlu svaté Dympny, kamennou, bez jakékoliv známky poškození našli. Když ji však chtěli do vlastního kostela zanásti, tělo stálo nehnutě jako kámen, aniž jakým úsilím hnouti jím bylo možno, jako by kořeny vetknuto v zemi se drželo. A když nevěděli, co si počítí, které si noci stal se hlas k nějaké stařence z oné vesnice, poroučející, aby mladé tele, jež měla ve stáji, zapřáhla do vozu a nazpět přivezla tělo panny, jímž mnozí, pro své viny marně se namáhající, hnouti nemohli. Když se žena probudila, divila se tomu, co slyšela, a sotva se rozednilo, vstala a zavolavši syna, děj vidění, který ve snách poznala, mu vyprávěla, poroučejíc, by co nejrychleji rozkazy Páně vyplnil. Slyše to mladík a domnívaje se, že matka jeho blázní, prosil ji, aby o věci té mlčela, tvrdě, že kdyby se o to pokusiti chtěl, oba by na posměch byli všem. Když tedy poslechnouti jí nechtěl, matka jeho ihned dala mladé tele, nenasazu-

jící ještě rohů, zapřáhnouti. A tak vydavši se na cestu, přijela k místu, kde Ghelenští zdrceni stáli u těla. Šli pak za ní velicí i malí, mníce, že blázní a s rozumem se minula. Zatím mlčky se jí smějící čekali, jak se to skončí. Co se tedy stalo? Dospěvši posléze na místo, kde sklamání silami svými i koní jedině dobrotu Boží vzývali, pozdravivši jich, s radostí jim vyprávěla, jaký ve vidění nočním rozkaz slyšela, prosíc, aby na její vůz vložíce ctihodné tělo, na místo povinné úcty rychle je zavezli. Smáli se někteří a s opovržením myslili, že se pomátla; posléze však přemožení jejími prosbami bez jakýchkoliv těžkostí nejblaženější tělo zdvihli a pomocí telete, žádné práce ještě neschopného, velmi lehce ohromné břímě se svrchovanou radostí do vlastního chrámu dopravili. Tam ctnými zásluhami panny a mučennice Dypny denně nesčetné tryskají zázraky.

Později urozenější a bohatší občané Ghelenští se sešedše, schránu ze zlata a stříbra a drahého kamení zrobiti dali, aby v ní tělo ctihodné panny uloženo bylo. A biskup Cambrajský s duchovenstvem a davem lidstva a s urozenými osobami obojího pohlaví, jakož i s nesmírným průvodem obecného lidu posvátné tělo Svaté Dypny z rakve kamen-

né do oné schrány, ze zlata a stříbra vytepané, přenesl. Ale když biskup rakev otevřel, nalezen jest v ní kámen červený, ležící na prsou ctihodné panny, na němž napsáno bylo: DYPNA. Kamenem tím, na prsa přesvaté panny položeným, mučennictví její se označuje. Zmíněné přenešení těla ctihodné panny stalo se 15. května, kdy svátek její se slaví. Stata pak byla téhož měsíce dne 30. A poněvadž různé zázraky, veškerého podivu hodné, které Pán Náš Ježíš Kristus skrze tuto slavnou pannu a mučennici a nevěstu svou ráčil světu ukázati, dlouhé by bylo vypravovati, pro zkrácení se opomíjejí. Jistě ďábly posedlí denně skrze ni bývají osvobozováni, do jejího úcty hodného chrámu v Ghele jsouce přinešení, kdež vytrpěla smrt a tělem odpočívá. A též svým oddaným ctitelům jiných nekonečných vyprošuje dobrodiní u Pána, kterýž jest živ a kraluje na věky.

Přeložil P. LUDVÍK VRANA.

REMY DE GOURMONT:
SVĚTICE Z RÁJE

PROJEV ÚCTY

*Filigerovi, tam dole, do jeho domku na pobřeží,
Filigerovi, jenž maluje fresky pro nebesa
a v mlčení sní o světících, jejichž oči
jsou jako luny tiché a jako meče kruté.*

VĚNOVÁNÍ

Ó poutnice, jež putujete snivé,
snad o různých vzdálených dumajíce,
zatím co prach a slunce plání
ožehly vaše paže nahé a vaše duše kolísají,
ó poutnice, jež putujete snivé,
snad o různých vzdálených dumajíce.

Hle, cesta na hory vedoucí,
hle jasná studnice, kde kvetou balšámy,
hle plný stínů les a anemonek,
hle borovice, hle pokoj, hle dómy,
hle cesta na hory vedoucí,
hle jasná studnice, kde kvetou balšámy!

Ó poutnice, jež putujete snivé,
hlasu následujte, jenž do nebe vás volá,
tam stromy oplývají listím jak med sladkým,
a ženy s čistým srdcem tam ještě zkrásnějí.
Ó poutnice, jež putujete snivé,
hlasu následujte, jenž do nebe vás volá.

HÁTO,

Klenote, v kamení Sicilie nalezený,
Háto, panno prodaná překupnicím lásky,
Háto, vítězně odolala's prstenům a šňůrám perel,
sedmi kouzelným rubínům a třem achátům;
jak mandloň sladkým deštěm podzimu,
tak radovala jsi se ohni rudě řeřavících želez,
Háto, mladistvým andělem, oděným v purpur,
balsámu libou vůní prosycená,
Háto, kameni, železo, ó Háto, zlato a stříbro,
Háto, rytířko Maltezánská,
ó Svatá Háto, vhod' oheň do naší krve!

ANEŽKO

Ovečko, choti ohně a přítelkyně Beránka,
Anežko, silnější než kouzlo mladých vlasů,
Anežko, dívko, posvěcená křížem znamením,
Anežko, Ovečko, a Daněčko, která jsi pohladila
čistotnou rukou ukrutnou hřívu řeřavého uhlí,
Bělostná Anežko, slepým mečem státá,
a zmáčená v panenské slávě rudých lilií,
Jehňátko, Rouno, Pláští, útku a pásma pallií,
ó Svatá Anežko, před' pro nás věčnou vlnu.

ANDĚLO,

Která jsi viděla do nebe žebřík,
dlouhý žebř červený, po němž stoupaly ženy,
krásné, mladé ženy, bíle oděné,
Andělo, jež jsi vystoupila po žebři krvavém a sněžném,
Andělo, jež, vrátivši se z Jerusalema, vznesla jsi se na
Andělo, jež bylas mocí obdařena utišovat bouře, [nebe,
ó Svatá Andělo, ztiš bouře našich srdcí.

KATEŘINO,

Hrdinská Rozjímatelko Snu,
Kateřino, již démon bil, jak moře bije písek,
nevinný písek dunových násypův a pobřeží,
Kateřino, Ježíšem důvěrně navštěvovaná,
— Ježíš přicházel zpívat s ní žaltář —,
Kateřino, krvavý diadém tvé čelo krášlil,
Kateřino, plná slzí, plná kouzel a plná snů,
ó Svatá Kateřino, chraň duše naše, plné snění!

KOLETO,

Bolestná krásu, skrytá v modlitbě,
Koleto, tvrdá na srdce své a tvrdší na své tělo,
Koleto, vězněnko hořkých klášterů,

kde náhrdelníky lásky jsou železné řetězy,
Koleto, jež majíc zemřít, položila jsi se na zem.
Koleto, jež po své smrti zůstala's jako kámen svěží,
Svatá Koleto, kéž srdce naše ztverdnou jako kameny.

FRANTIŠKO,

Oblíbená sestro neviditelného Bratra,
zázračná přítelkyně vzdušných mocností,
podivuhodná hvězdopravkyně Věže Zrcadel,
jíž Bůh psal listy literami zlatými,
Františko, tvé ruce rozmnožovaly chleby,
by krmily žebráky, po cestách kráčejíci,
ó Svatá Františko, krm duše naše lačnější!

JENOVEFO,

Nevinnosti, vyhnaná k zubatým hustým křovinám,
s tělem rozervaným lží a ostružinou,
kromě dobrotivých stromů pohostinných jiné střechy
Jenovefo, jíž jeleni přicházeli nohy lízat, [nemajíci,
Jenovefo, na niž vlci patřili něhyplnými zraky,
Jenovefo, matko dítěte ubožátka nahého jak kolouch,
Svatá Jenovefo, navštěvuj srdce naše opuštěné.

GERTRUDO,

Věhlasná abatyše s berlou sloňovou,
Gertrudo, pozdrave lásky slunci Hostie,
Dcero Písma, psaného bičlíkem na mrskání,
Mede, v bolestném víně života rozpuštěný,
Myrrhové zrnko, vhozené do žaláře kaditelnice;
Gertrudo, brvičko, slzo a čimíšníčku vonný,
Gertrudo, opojená zápachem vinice,
ó Svatá Gertrudo, vlej opojení své do srdcí našich!

GUDULO,

Zrozená v bouřlivých proudech dávných dob,
v travnaté stepi, ve stínu osyk a vrb,
Gudulo, jejíž ramena nesou kathedrálu,
Gudulo, jež jako dítko jsi milována byla Svatým Micha-
a mrtva jsouc, milována byla s Karlem Velikým, [elem,
Gudulo, vůně růží a písni šalmajů,
Svatá Gudulo, zbalsamuj píseň našich duší.

HELENO,

Hostitelko s Kalvarie, máti Labara,
Hlavo, ražená v medailky a mince lásky,
Hrudi, zprznění purpuru směřující sebetrýzní,
Heleno, poutnice ke Krvi Spasitelově,

Heleno, jež jsi celovala zemi bolesti,
Heleno, jež vyvolila's ji ze tří Jedinou,
Heleno, Palestino, Heleno, Basiliko,
Heleno, křižovaná na kříži byzantském,
ó Svatá Heleno, veď duše naše putující.

JOHANKO,

Pastevkyně, v Lotrinsku zrozená,
Johanko, která jsi střežila oveček v šatě barcheto-
a která's plakala nad bédami lidu Francie, [vém,
a která's dovedla krále do Remeše lesem kopí,
Johanko, jež byla's lukem, křížem, mečem, srdcem,
Johanko, již lidé milovali jak otce a matku, [kopím,
Johanko zraněná a zajatá, Angličany v žalář uvržená,
Johanko, Angličany v Rouenu upálená,
Johanko, jež andělu v hněvu se podobáš,
Johanko z Arku, vhod' hodně hněvu do srdcí našich.

JULIE,

Přesladká oběti Židův a Vandalů,
prodaná kupcem žen a sandálů,
mučednice, již jediným soudcem byl starý, opilý kněz;
Julie, s úsměvem smrt jsi přijala tam, večer, u moře,
a umírajíc jsi šeptala: Jsem svobodna!
Julie, za krásné, černé vlasy tvé tě pověsili,
ó Svatá Julie, od zoufalství vždy srdce naše osvobod!

MARCELO

Korunový lístek z bledého zlata na čele římských paní,
Bledosti osamělá mezi květinami rudých slavností,
Marcelo, přítelkyně krypt a katakomb,
Marcelo bohatá a chudá, Marcelo hrdá a pokorná,
Marcelo, sázko, krvácející octem protivenství a šleho-
Marcelo, v šat z třásní těla svého oblečená, [tem prutů,
ó Svatá Marcelo, zastav krev našich ran.

MARKÉTO,

Rozkoši lásky, potom prachu
pod sandály světce Františka,
ošklivostí před tělem zbožňovaným z těla vyléčená,
zachráněná dobrotivostí otcovského fíku,
vadnoucí tři roky v limbech smutku;
Markéto, nemá řečnice Jeho jedině,
jejíž vyznání hřmělo v stínu kathedrál,
Markéto, hříšnice kající,
s obličejem rozedřeným pískem cihel,
ó Svatá Markéto, skloň naši pýchu k zemi!

MARIA,

Hořkosti polibků na bárkách Nilu,
sluneční roucho a závoji modrý, jejíž noc něžně
Maria, cestovatelko, láskou dýšící a chudá, [láská,

vržená uraganem na ostrov pokání,
jenž ožehl rty tvé na sfře Jordánu,
Maria písčin, Maria palem, Maria Lvů,
Maria, živená sedm let zázračným chlebem,
ó Svatá Maria, božským ohněm zažehni srdce naše!

MATHILDO,

K něžno, jejíž bílé paže konaly práci chudých,
Mathildo, jejíž bílé ruce odřely tvrdé žaltáře,
Mathildo, královno tří tisíc a jedna z tisíce služek,
Mathildo, jejíž železné dűtky končily se třemi hroty,
Mathildo, jejíž kolena byla pečetním razítkem dlaždic,
ó Mathildo, polibku, sandále a náramku,
Růže podzimní, spadlá do vody pokání,
ó Svatá Mathildo, vrz srdcem naším na kámen dlažební!

PAULO,

Příteľkyně světce Jeronyma, purpure zpopelněný,
Rámě, na něž starý ten mnich vyryl jméno Boha,
Paulo, lněný plášti na nahých zádech chudých,
Paulo, nocující na podlaze holé, k hvězdám s očima,
Paulo, popele, provaze a kameni, otýpko trní,
lebko oholená jak skála v Palestině,
Srdce plné svatého prachu Betlemského,
Svatá Paulo, pokoře nauč duše naše smutné a pyšné.

VORŠILKO,

Supě Severu, posvátné zvíře, přiletěvší
do modrého světla půlnočního snu,
Voršilko, vločku sněžný, rozplynuvší se
na rtech Ježíšových k ukojení žízně,
Voršilko, jak purpurný tulipán, hvězdo řeřavící,
Voršilko, sestro tolika nevinných srdcí,
a jejíž hlava krvavá dříme jako karbunkul
v prstenci, jenž spíná gothické oblouky,
Voršilko, lodi, plachto, veslo a bouři,
Voršilko, na hřbetě bílého ptáka ulétnuvší,
ó Svatá Voršilko, unes duše naše k sněžným pláním.

ZITO,

Světice s očima sladkýma, světice v zástěře,
světice v dřevákách,
Zito, již kuchyně byla modlitebnou,
Zito, již kuchtíky byli Andělové s nebe,
Zito, dobré srdce, dobrý ohni,
dobrá polévko a dobrá Hospodo,
Zito s rukama červenýma, jež mátou a estragonem kvetou,
ó Svatá Zito, ó prostři stůl, za nějž by se posadila Láska.

TAK STAŇ SE!

Přeložil JOSEF FLORIAN.

TŘI KAPITOLKY Z KNIHY »PRÁVO PÁNĚ« OD LUDVÍKA VEUILLOTA

III.

Proti znova a znova se rodícím a často velikým nebezpečím, jež hrozila pevnosti svazku manželského, Církev neustávala bojovati se zcela božskou energií a prozíravostí. Obklopila sňatek nádherou, důstojností a ctí, jakožto úkon velice svatý, který sám náš Spasitel uvedl zase do jeho prvotní podoby dle ustanovení z Ráje a který posvětil svou přítomností a přítomností své Matky na svatbě v Káně, jediné to slavnosti lidské, na níž byl. Zároveň co nešetřila při tom Církev naučeními o jisté vznešené ctnosti, schvalovala, nalezala nejdojemnější obřady, nejlíbeznější a nejčistší symboly, by vyzdvihla jeho slavení a trvalou učinila jeho památku. Nikde ne-

viděti, aby lépe vystupovaly jemnosti tohoto mateřského srdce, které jí dal Bůh. Jako matka opatrně a moudře vzdělává svou dceru a chystá ji pro den svatby, pečlivě jí upravujíc na hlavě panenský závoj, který za nedlouho odloží, a usilujíc zároveň rozvinouti a upevniti v jejím srdci klíčky jiného panenství, jež bude jejím štěstím a její korunou, tak Církev připravuje svoje dívky k radosti zcela čisté a k povinnosti zcela svaté. Církev staví nade vše zájmy věčné; ale má také péči o zájmy tohoto světa. Přísnými pravidly, jež ukládá, prodlužuje i toto štěstí lidské, které nedostává ničeho z jejich slibův a nemá trvání, leč na kolik se podrobuje povinnosti.

V onom vznešeném vzletu, který vedl k heroismu ve všech ctnostech, první křesťané šli podivně vstříc moudrosti Církve, a vidíme z četných dokumentův, že sňatek byl pro ně, možno-li tak říci, jenom jakousi přestávkou ve stavu panenství. Athenagoras, řecký filosof přijavší křesťanství, psal v II. století: „Skládajíce všecku svoji naději v život věčný, opovrhujeme věcmi tohoto světa, a to až k uspokojení ducha. Neženíme se dle vašich zákonův leč v úmyslu míti dívky. Rolník svěřív símě zemi, odchází a čeká žní; a my z povinnosti prodlužovati pokolení lidské sta-

novíme míru svých rozkoší. Ba naleznete mezi námi velmi mnoho mužův a žen, kteří stárnou svobodni, by zůstali důvěrněji spojení s Bohem.“¹⁾

O něco později Tertulián takto popisuje křesťanský sňatek: „Církev svazuje svazky jeho, obětování je posilňuje, požehnání na ně dává pečeť, andělé jsou jejich svědky, Otec nebeský je potvrzuje.“ Vidíme tu už z této daleké dávnověkosti nynější obřady svátosti stavu manželského. Připojujete: „Jaké to spojení, tento svazek dvou manželův křesťanských, sjednocených v téže naději, v témž slibu, v témž pravidle životním a v téže závislosti! Nejsou leč jedno tělo a jeden duch; modlí se spolu, vrhají se na tváře společně, postí se spolu, povzbuzují se a vzdělávají na vzájem; jsou spolu v kostele i u stolu Páně, v pronásledování i v úlevě. Nijak se sobě neskrývají a nijak si vzájemně nepřekážejí. Navštěvují volně nemocné; dávají almužnu bez nátlaku; jsou na službách Božích bez znepokojení. Nic jich nemá, by zatajovali znamení kříže nebo díkůčinění nebo žehnání. Z úst muže i ženy ozývají se žalmy a hymny. Jest to závod, kdo

¹⁾ ATHENAG., *Apol.*, XXXIII. Datum této apologie, jež byla podána Marku Aureliovi a Commodo, lze klásti asi do r. 176-179.

z obou nejlépe zapěje chvály Páně.“¹⁾ — Za dob svatého Augustina po oddavkách se sepi-sovaly *desky manželské*, obsahující smlouvy a podmínky sňatku. Podepisoval se na ně biskup jakožto společný otec věřících: *Istis tabulis subscripsit episcopus.*²⁾

Nezapisovaly se tam pouze dohody o zisku, ale i co se odnášelo k náboženským povinnostem manželův. Svatý Augustin na mnoha místech svých kázání dovolává se těchto smluv, brzy aby dokázal manželům, že mají-li jistou moc nad svými ženami, jsou jim přece ženy rovny a mají právo na jejich neporušitelnou věrnost; brzy aby je ozbrojil proti úchvatům vášně a sevřel je ve společenském a náboženském účelu manželství: „Kdo miluje, praví, více tělo své ženy, než předpisuje řád přírody, dle něhož není dovoleno manželsky obcovati leč v úmyslu míti dítě, činí proti deskám manželským. Tam čtete, že snoubenci vstoupili do stavu manželského, by měli dítě: kdyby se to činilo k jinému konci, kdyby se oddávali z jiných úmyslův, který člověk by měl tak málo studu, by vydal dceru některému cizinci?“³⁾

¹⁾ TERTUL., *Ad Uxor.*, 42, č. 9.

²⁾ Aug., *Serm.* 332.

³⁾ *Serm.* 51.

Nehledě k jiným zdrženlivostem, o nichž promluvíme dále, právě uvedená zdrženlivost stala se obecným zákonem manželství v Evropě. „Kdyby věřící, praví Chardon, podrobovali se zákonům církevním ve zdrženlivosti manželské, nebyli by méně přísní v zachovávání zákonů přírody, jež zapovídá manželské obcování, když ženy přišly do jistého stupně těhotenství a když kojí děti: *Fideles*, praví Hérard Tourský (*capitul.* 125), *se contineant praegnantium uxorum*. Věřící zdržujte se manželek těhotných. A sv. Řehoř papež, odpovídaje na otázky sv. Augustina anglického: *Ad ejus vero concubitum vir suus accedere non debet, quod usque qui gignitur ablactetur. At muž nepřistupuje k obcování s ní, dokavad dítě není odstaveno*. Týž papež přičítá nezdrženlivosti žen malou péči, by samy kojily svoje děti.“¹⁾

IV.

Všechny tyto veliké ideje nalezneme ku podivu vyjádřeny obřady a modlitbami snubními. Chardon nám je předvádí tak, jak je vykonávali ve Francii už od století IX. a snad za dob ještě starších. Opírá se o dva staré ri-

¹⁾ CHARDON, *Dějiny svátosti*.

tuály vyňaté z missálu Gelasiova, z nichž jeden, dle P. Marténa, jest ze století IX. a druhý ze stol. X. Poněvadž zde nezáleží na přísné zevrubnosti, беру z toho i onoho, což jest nezbytno, abych podal, když ne formu samu, alespoň hlavní smysl obřadu.

Kněz maje slaviti sdavky, jde v albě a štole ke dveřím kostelním, kde čekají snoubenci. Pokropiv je svěcenou vodou, táže se, není-li nějakých svazkův příbuzenských mezi nimi ve stupni zakázaném, a dává jim naučení, jakých povinností jim bude šetřiti ve stavu, do něhož za chvíli vstoupí. Potom řekne rodičům, podle obyčeje, by dali dceru ženichovi, a tomuto, by jí dal její věno, jehož vypsání se čte v přítomnosti účastníkův.

Uchovalo se několik formulí tohoto aktu věnného, *libellus dotis*, v němž Chardon nachází nové *manželské desky* církví afrických. Připomínáť se tam vskutku ustanovení manželství a činí se tam zmínka o cíli, který si stanoví snoubenci. Tohle bude se čísti se zájmem.

„Arnoul de Monceaux uzavírá sňatek s Anežkou.

„(Anno Christi 1176.)

„Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice, Amen! Svátost stavu manželského vzala svůj původ na počátku světa z přikázání Božího: patriarchové,

přistupující k ní, a andělé, propůjčující své služby k jejímu slavení, ji potvrdili, nechávající tak potomstvu příklad společnosti, kterou možno mezi lidmi utvořit. V náplni časů náš Spasitel, přišed na svatbu, posvětil ji svou přítomností a povýšil její důstojnost zázrakem, který vykonal, proměnil tam vodu ve víno. Spojením manželským projevuje se pokorná poslušnost slov Spasitelových, jimiž káže, by muž se přidržel své ženy a proto opustil otce a matky; a dále, vcházeje do tohoto stavu, osvědčuje hrůzu a ošklivost, kterou máme ze zpro-
nevery bludařův, kteří hanobí drze manželství. Posléze manželství spojuje cizí a ty, kteří se dříve neznali; toto spojení, jehož prvopočáteční obec lidí nemohla uchovati mezi sebou, přivolává se nazpět věrností stavu manželskému.

„Jsa tedy poučen vzory Svatých Otcův a zván výhodami spojenými se sňatkem, já, Arnoul de Monceaux, prohlašuju, nejdražší Anežko, že vstupuji s vámi v zákonný a nejpevnější sňatek a že vám dávám, dle práva věnného, nejlepší část svých statkův, totiž (nyní vypočítávají se statky). Dávám vám kromě toho polovici všech statkův, kterých získám.

„A byste se pokojně těšila ze všeho toho, dal jsem potvrditi tento akt pečeti Rogera, biskupa laonského, našeho pána, a oprávnil jsem jej svědectvími těchto mužův, jichž podpisy tuto následují: Gautier, arcijáhen laonský; Foulque, kantor; mistr Brunon; Rainier, arcikněz; Raoul de Hussel; Guid' Erblancourt; Clairanbault de Hast. Dáno Léta Vtělení 1176. Psal jsem já Willaum, kancléř.“

Po té snoubenci dávají několik denárův na rozdání chudým, a rodiče nebo přátelé dá-

vají dceru ženichovi, který ji přijímá s Pánem Bohem, by jí chránil po celý její život, ať nemocnou nebo zdravou; a vezme ji za ruku, zatím co kněz říká krátkou modlitbu.

Po této modlitbě jest obřad s prstenem, který jest požehnán ve jménu svaté Trojice a který ženich, přijav jej z rukou knězových, dává na pravou ruku nevěstinu říkáje: » *Tímto prstencem snoubím se s tebou ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého.*¹⁾

V psaném missálu Remešském, citovaném p. abbé Pascalem, tento ceremonial jest naznačen takto: „Ženich praví nad palcem: „Tímto prstencem Církev přikazuje“; nad ukazováčkem: „By naše dvě srdce byla jím spojena v jedno“; nad prstem prostředním: „Pravou láskou, upřímnou věrností“; nad prstenníkem: „Protož dávám tě na tento prst.“ *In nomine Patris atd.*«

Tento obyčej dávati prsten na všechny prsty, počínaje palcem až k tomu, na němž zůstane, jest v několika starých rituálech. (*Katolická liturgie, sdavky*).

„Prsten, který ženich první dává nevěstě, znamená přirozenost, lásku volbou (*delectationis*); a toto děje se zvláště, aby touto zásta-

¹⁾ Pontifikální rukopis ze XIII. stol.

vou, to jest tímto znamením, jejich srdce byla ještě více sjednocena. Prsten dává se na prst čtvrtý, poněvadž na tomto prstě prý jest jistá žíla, která jde až k srdci, zdroji krve.“ (DURAND, biskup mendeský, *Rationál či manuál služeb Božích*, přel. od Ch. Barthélemy-ho. Paříž, Vivès, 1854).

Potom uvedení do kostela, snoubenci padnou vprostřed lodi na tváře, zatím co kněz pronáší žalm a několik modliteb. Potom je vedou do chóru, a začíná se Mše.

Slyšme svatou matku Církev :

Přikloň se, Pane, úpěnlivým prosbám našim a při ustanoveních svých, jimiž jsi šíření pokolení lidského zřídil, milostivě stůjž, by co z tvého podnětu se spojuje, tvou pomocí bylo zachováno.

Přikloň se, Pane, úpěnlivým prosbám našim, a tuto oběť služebnic svých N. N., kterou ti přinášejí za služebnici tvoji N., kterou do stavu dospělosti a ke dni svatebnímu jsi přivésti ráčil, milostivě a dobrotivě přijmiž, by co tvým řízením se připravuje, tvou milostí se dokonalo. Skrže atd.

Po *Sanctus* vrhají se snoubenci znovu na tváře a modlí se; nad nimi rozestírá se závoj, *pallium*, který drželi čtyři mužové za čtyři konce.

Svatý Ambrož mluví o tomto závoji rozestřeném nad hlavami manželův, by je uvě-

domil, že stud bude pravidlem jejich života. Nazývá tento závoj *flammeum nuptiale*, bezpochyby proto, že býval barvy purpurové, by lépe naznačoval tuto ctnost tak vhodnou manželům.

V církvi východní dostávají snoubenci po obřadu se závojem věnec, obyčejně z olivové ratolesti, svázané bílými a purpurovými páskami. Svatý Chrysostom praví, že toto ověnění bylo zavedeno, by se dala na jevo čistota a nevinnost života, jež snoubenci přinášejí do manželství, a vítězství, jehož dobyli nad svými vášněmi. Týž obřad býval nějaký čas i na Západě. Svatý Řehoř Tourský vypravuje příběh o jisté dívce, vdané za jistého senátora přes svoji vůli zasvětiti se Ježíši Kristu. Přejíc si zachovati svoje panenství, s pláčem pohleděla při sdavkách na snubní svůj věnec: „Ztratila jsem Ženicha nesmrtelného, který mi sliboval nebe za věno, a na místě květův věčných, jichž jsem očekávala, hle, jsem ozdobena nebo spíše zneuctěna těmito růžemi, jež uvadají ve chvílce!“ *Et pro rosis immarcessibilibus arentium me rosarum non ornat, sed deformat spolium.*

Dle blahoslaveného Isidora ženy bývají zahaleny, když je oddávají, by věděly, že jsou povinny podrobovati se svým ženichům...

Manželé po snubním požehnání jsou vzájemně spojeni jediným poutem, jednou páskou, by neporušili věrnosti svazku manželského. Tato páska jest bílá a skropena purpurově, poněvadž bělost jest čistota života a purpur *ad sanguinis posteritatem adhibetur*, aby tímto znamením *et continentia et lex continendi ab utrisque ad tempus admoneatur, post hoc ad reddendum debitum non negetur*. (DURAND, bis. mendeský, *loc. cit.*)

Při rozestření pallia vlastně se udílí svatební požehnání:

Pane, Ty líbezným jhem svornosti a nerozlučným poutem pokoje jsi spojil svazky svatební, by rozmnožení synův přivlastněných sloužila cudná plodnost svatých sňatkův. Neboť tvoje, Pane, prozřetelnost a tvoje milost oba nevýslovnými způsoby poděluje, by co Rození vydalo na ozdobu světa, Obrození přivedlo ke vzrůstu Církve.

O Bože! kterýž žehnáš kolébce světa rodičího se, rozmnožuje pokolení, vyslyš prosby naše a vydej na služebníci svoji hojnost svého požehnání, aby ve svazku manželském rovná náklonnost, týž duch, obapolná svatost sjednocovaly tyto dva snoubence... Skrze...

Ó Otče, zakladateli světa, stvořiteli všeho života, kterýž jsi ustanovil rozplozování bytostí, kterýž jsi svými vlastními rukama dal Adamovi družku, učiněnou z jeho kostí, by trvale uchovala ve svých plodech totožnost podoby s divnou rozmanitostí jednotlivcův, toť vůle tvá, by na vzrůst

pokolení lidského zákonná pouta manželství splétala věky a spojovala mezi sebou pokolení. Neboť tak se Tobě, Pane, zlíbilo, tak bylo nezbytno, aby, když daleko jest slabší to, co člověku, než co Sobě jsi učinil podobným, přidruženo bylo k pohlaví silnějšímu slabší, bys jednoho tvořil ze dvou a z rovného závdavku obojí potomstvo zůstávalo, potom by pořadem se rodilo zplozené pokolení a po starších následovali mladší, aniž si jakého konce předkládali při tak krátkém mezidobí, třebaž jsou křehcí. Na to byla dána ustanovení zákona budoucího. Proto posvěť, ó Otče, počátky této své služebnice v životě manželském, aby ve spojení dobrém a šťastném poslušna byla zákonův spravedlnosti věčné a rozpomínala se, ó Pane, že nevešla do svobody manželské, nýbrž v poslušnost přikázání víry svatých, atd.

Po tomto požehnání říká se *Pax Domini* atd. a *Agnus Dei*. Oba snoubenci ihned povstanou a ženich přijímá pokoj od kněze a dává jej nevěstě, nikoli však jiným; ale klerik, přijav jej od kněze, nese přítomným. (Tímto pokojem byl svatý polibek).

Rubrika připojuje: „Po mši nechť se požehná chléb a víno v nějaké nádobě, a snoubenci ať z nich okusí ve Jménu Páně“. Po tomto úkonu jest ještě krátké požehnání, jež obřad zakončí. Kněz potom upozorní novomanžele, by se uchovali čisti po tři dny; potom pojme nevěstu za ruku a odevzdá ji manželů, říká tato slova: „Přijmi ji ve jménu

Otce, Syna i Ducha Svatého. Bůh Abrahámův, Isákův a Jakobův budiž s vámi a naplniž ve vás svoje požehnání. Amen!“

V.

Církev však jde ještě dále ve svém úkolu matky, a váhám skoro pověděti, co píšu dále, tak cítím, že se mravy změnily a že onen poslední úkon snubního požehnání snadno se bude zdáti podivným; ale stydíme-li se, tedy za sebe, nikoliv za svoje otce, jichž zbožnosti a prostoty už nemůžeme pochopiti. Žehnali se dům novomanželův, manželská komnata, lože a posléze novomanželé sami, když byli ulehli; toto dokazuje lépe než všechny texty, jak obyčej, který byl příčinou upozornění, dávaného novomanželům po Mši a o němž za chvíli bude řeč, byl obecně zachováván. Chardon nám zachoval formu a tekst těchto posledních žehnání dle jistého pontifikálního rukopisu ze XIV. století, kterého užívaly Církev lyonská a tarentaiská. Jsou tato:

Požehnání domu v noci. — Nechť kněz nejprve vykropí svěcenou vodou, říká antifonu: „*Pane, dej znamení spásy do těchto domův a nedopust, by anděl vyhlazovatel měl do nich přístup. Dej do nich znamení nebeské a chraň nás: potom nás nikterak nestihnou zhoubné rány.*“ Žalm *Miserere*.

Modlitba: „Pane, budiž přítomen prosbám našim a osvěcuji dům tento svou přítomností; sešli na ty, kdož v něm bydlí, hojné požehnání Své milosti † a nechť ti, kdož bydlí v těchto domech stavěných rukou lidskou, sami se stanou hodnými, býti příbytkem Tvým. Skrze atd.“

Potom se zapálí kadidlo, a kněz, zatím co nakupuje, říká:

„Bůh Abrahamův, Isákův a Jakobův požehnejž těmto mladým lidem a zasej símě života do jejich těla, aby si žádali vyplniti vše, co poznají, že náleží k službě Tvoji. Skrze Ježíše Krista, usmířitele všech věřících, atd.“

Požehnání komnaty svatební, jež se děje večer: — „Bože, jehož požehnání naplňuje vše, nad čím se vzývá Tvoje jméno, požehnej tuto komnatu, určenou jediné manželské počestnosti; žádný duch škůdce nemějž v ní své moci; ale láska cudná a počestná, taková, jakou jsou povinni manželé míti mezi sebou, v ní panujž, a budiž v ní vždycky přítomno Tvoje milosrdenství.“

Žehnání nad manžely. Modlitba: — „Požehnání †, jež Bůh vylil na Isáka, přijdiž na vás.

„Požehnání †, jež Isák dal Jakobovi, vylejž se na vás hojně.

„Požehnání † Jakobovo jeho synům budiž vám uděleno milostí Boží.

„Požehnání † Mojžíšovo na dítky Israele působíž v srdcích vašich milostí Ježíše Krista.

„Požehnání †, jež Vykupitel všech, náš Pán Ježíš Kristus dal v hojnosti všem svým učedníkům, přijdiž až k vašim srdcím a k vašim duším. Amen⁽¹⁾!“

(1) CHARDON, *Děj. Svátostí, in fin.*

Chardon cituje také pontifikále z XII. století, zachované ve slavném opatství Lirském, a starobylý rituál saliburský, jež dávají do počtu obřadův snubních žehnání svatební komnaty a lože. Toto dalo se kadidlem a svěcenou vodou dle dávného obyčeje: *Secundum morem antiquum thurificantur thorus et thalamus*.

Tato žehnání domu, komnaty, lože a manželův měla asi z části svůj původ ve víře, tak rozšířené ve Středověku, v čáry a uhranutí nových manželů. Bylo by mnoho říci o tomto mínění, jež bývalo příliš obecné a příliš dlouho trvalo, aby nemělo žádného základu. Zasloužilo by si, by se přezkoumalo z blízka, a bez pochyby našlo by se látky k úvahám dosti vážným tam, kde p. Mary Lafon neviděl než záminku k několika průpovídkám, hodně plochým, jako vše, co vychází z jeho učeného péra. V naději, že některý opravdový učenec nám podá tuto práci, slušné si všimnouti, že Církev měla dvojí důvod, by rozšiřovala svoje žehnání: předně, poněvadž sváděla na novomanžely milosti, kterých jim bylo velice třeba, a že byla-li kouzla, byla to nejlepší pomoc, jak je zrušiti; za druhé, poněvadž pitomý lid, jako vždycky, nechával se přesnadno strhnouti a užíval jiných čar,

jiných uhranutí, stejně nepočetných i nebezpečných, by bojoval proti těm, jichž se obával. Tato žehnání dála se dlouho. Později, když se v ně vetřely zlořády, přišla reforma, odtud, odkud přichází vždycky každá dobrá reforma ve věcech náboženských, totiž z Církve samé.

Svémi synodálními ustanoveními z roku 1503 Štěpán Poncher, biskup pařížský, nařídil, by žehnání lože se dalo od té chvíle za bílého dne: „Ať kněží se chrání voliti hodinu noční na žehnání lože svatebního; nechť je žehnají za bílého dne, asi v hodinu nešpor, v dobré a početné společnosti, oděni komží a štolou, s knihou modlitební otevřenou zbožně a uctivě, u přítomnosti manželův. Když toto požehnání vážně a jak slušno jest uděleno, kněží i klerikové ihned se vrátí do svého příbytku, ne však přece, aby nepovzbudili ženicha a nevěsty, by žili v duchu lásky, jako žili Tobiáš a Sara.“ (*Synodicon Ecclesiae Parisiensis, Statuta synodalia Steph. Poncher.*)

Sancta sanctis! Svatým věci svaté! Jaký poklad dobroty a čistoty! jaká zcela božská láska zcela božské matky, a jaká moudrost vnuknutá z nebe v těchto obřadech, v těchto modlitbách, v těchto nevyčerpatelných pože-

hnáních! Hle, sňatek dle ducha Církve a hle, vznešené ponětí, jež o něm dalo národům křesťanským. Takto založila jej na nejušlechtlejších instinktech lidstva jí obrozeného, tak obhájila ho proti lstem a násilnostem kacířstva, tak jej udržela ve cti i uprostřed této civilisace, jejíž pošetilá nevděčnost ráda by zapomínala jejích dobrodiní a podle nechává urážeti její projevy něžné lásky.

Slyšeli jsme, jak p. Dupin litoval, že civilní zákonodárce vzrůstajícím zasahováním Církve ztratil od dob Justiniánových moc pořádati vnější slavnostnosti svatební. Prosté přirovnání vysvětlí jedinečnost tohoto povzdechu. Každému bylo možno posouditi vedle sebe obřady v kostele a formulář na radnici. V kostele oltář, kněz v kněžských rouších, rozžaté svíce, usebraná nebo alespoň počestná přísluha, a posléze Bůh přítomný. Na radnici p. starosta za svým pultem, šerpa přes jeho oděv civilní, obyčejně řádně nedbalý, když jde o sňatek malý; znudění přátelé, nejsou-li už v příliš rozmarné náladě; písař za jiným pultem; a na zvýšení výjevu, sádra na způsob obrazu, vypodobňující panující mocnost. Slyšme nyní slova, jež se říkají tam i onde:

Kněz :

„Bože, jenž jsi mocí síly své z ničeho všecko učinil; jenž jsi, spořádav veškerenstva počátky, člověku učiněnému k obrazu Božímu tak nerozlučnou pomoc ženy stvořil, že tělu ženskému z mužského těla jsi dal počátek, uče, že to, co z jednoho stvořiti se zlíbilo, nikdy se nesmí rozloučiti: Bože, jenž tak vznešeným tajemstvím jsi posvětil svazek manželský, že Krista a Církve posvátné spojení jsi předobrazil úmluvou svatební: Bože, skrze něhož žena bývá spojena s mužem, a společnost, v základě zřízena, tím požehnáním jest obdařována, jež jediné ani pokutou hříchu prvopočátečního ani trestem potopy nebylo odňato; Bože, kterýž jediný máš v rukou řízení srdce lidského a jehož prozřetelnost počíná a řídí všecko, že co ty spojíš, nikdo nemůže rozvázati, a že nikdo nemůže uškodit tomu, co Ty požehnáš; rač spojití duše těchto snoubencův, jež Tvoje jsou; vlij do jejich srdcí upřímnou vroucnost, by tak, jako Ty jsi jeden, jediný pravý a jediný všemohoucí, i oni byli jedno v Tobě; shlédni milostivě na tuto služebnici svoji, jež hodlajíc se spojití svazkem manželským, Tvou si vyprošuje býti opevněna záštitou: budiž na ní jho lásky a pokoje: věrna a čista nechť se zasnoubí v Kristu a nechť zůstane následovatelkou žen svatých; nechť jest mila svému choti jako Ráchel; moudrá jako Rebekka: dlouhého věku a věrna jako Sára: ničeho neuchvatiž v ní ze skutkův jejích onen původce zpronevěry: nechť zůstane připoutána k víře a k přikázáním: s jediným ložem jsouc spojena, nechť prchá stykův nedovolených: nechť posilňuje slabost svoji silou kázně: nechť jest vážna stydlivostí, velebna cudností, vzdělána naukami nebes-

kými: nechť jest úrodná v potomstvu, nechť jest osvědčena a nevinna: a nechť přijde do odpočinutí blahoslavených a do království nebeských.“

Starosta:

„Pane, slečno, jest mi oznámiti vám následující články Zákoníku občanského.

„212. Manželé jsou si povinni navzájem věrností, pomocí, podporou.

„213. Manžel jest povinen ženě ochranou, žena svému muži poslušností.

„214. Žena jest povinna bydleti s manželem a jíti za ním všude, kde on usoudí za vhodné se usaditi; manžel jest povinen ji míti u sebe a skýtatí jí všeho, čeho potřebuje na živobytí, dle majetnosti a dle věku.“

Poté se otáže snoubencův, a když dostane jejich svolení:

„Ve jménu zákona, jste sezdáni.“

Patrno, že v den, kdy pouze v této ceremonii bude záležet i sňatek, nebude už sňatku; a tehdy bude se aplikovati theorie p. de Girardina o *volnosti v manželství rovností dítek před matkou*, neboť otcovství se stane příliš nejistým.

Přeložil OTTO ALBERT TICHÝ.

OTEC DÍTKAMI ODSOUZEN

JMÉNEM BOHA, kterýž sám se skrývá do nejzazších říší svého Nebe, kam nepronikla ohavnost nynějšího věku, dokud i tam nepronikne, MARIA Panna vyčítá lidstvu na La Salettě: „*Dal jsem vám šest dní k práci a vyhradil jsem si sedmý, a nechcete mi ho dopřát*“. Jistě že mnoho jiného zla popouzí prchlivost Boží a křížuje Ježíše Krista, ale Matka Boží zrovna na znesvěcování neděle ukazuje, a dodává: „*Právě to přitěžuje ruce mého Syna*“.

Lidé však právě v tomto přikázání jako by byli nejvíce bezpečni a nepotřebovali se pozastavovati. Svědomí totiž nemá čeho vyčítati, kde není poznání závaznosti, a ta se řídí dle zákona, pod kterým kdo jest. Zákonem pak nynější společnosti křesťanské jest, co jest obecné, co si zvykl a oblíbil svět. Svět neruší svátků, ale slaví je, jak sám chce. Svět ny-

nější nevyhošťuje ze sebe Boha, ale ponechává mu místo *vedle* člověka. Ale může Bůh propustiti někoho ze závaznosti zákona svého, pod který vstoupil člověk stav se členem Církve? A zákon Boží jest: „*Pomni, abys den sváteční světil*“. Bůh žádá *dne*, nikoliv jen půlhodinky přebyté na střelné mši, a žádá *dne* toho *posvěceného*, nikoliv promarněného ve smyslu nynějšího „nedělního klidu“. Co příkázáním tím se poroučí v plnosti Nového Zákona, již mu dal Kristus, vyloženo jest ve veledíle Církve katolické, v nynější době ovšem opovrženém a neznámém, jako všecka díla největší, v knize, jež se řadí k nejposvátnějším knihám po Písmu Svatém, k *Misálu, Rituálu, Breviři*, poněvadž vznikla součinností Ducha Svatého, sepsána byvši z podnětu svatého Sněmu Tridentského a jeho jménem a mocí vydána. Jest to „*KATECHISMUS* z ustanovení Sněmu Tridentského k pastýřům duchovním z rozkazu Pia V. Papeže Římského vydaný“, nazývaný krátce *KATECHISMEM ŘÍMSKÝM*. Učení Církve tu podáno s tou božskou prostotou, že ač se hned jasně chápe, při každém novém čtení se rozhalují opony nových velikých tajemství a s údivem se poznává, jak toto lidské dílo, na němž ovšem Světci pracovali, málo jest lidské. Kniha jest určena, jak patrně, kněžím, duchovním správcům, kteří dle ustanovení Tridentina — na kteréž každý farář přísahá — a pozdějších papežů, zvláště Klementa XIII. a Benedikta XIV.

*povinni jsou dle něho aspoň každou neděli a svátek, v době postní pak denně učit náboženství lid a mimo to též dítky bez výjimky po celý rok každou neděli a svátek. Totéž znova důrazně přikazuje Pius X. encyklikou *Acerbo nimis*¹. Nikdy a nikde neporoučí Hlava Církve kněžím, aby týdně sběhali všechny hampejzy veřejných škol, do nichž nesvědomití rodiče posílají kazit své dítky. Vůle Kristova jest ústy Jeho Náměstka jasně vyslovena, — leč úplná vzpoura proti ní, a to ještě pod záminkou lépe nebo více činiti. Vše se plazí před vládou Antrichristovou, jež odměřuje platy ze statků Církvi uloupených (třebas statky v rukou nynějších prelátů nejsou o nic méně Církvi uloupeny), a bojí se kněz nechat mezeru v dennících systematického hlupství a ohlupování, jimiž jsou „třídní knihy“. Neví se ani o jiném učení náboženství nežli papouškovaním ze šablonovitých katechismů c. k. školního knihoskladu, a ty suché věty, vsoukané mnemotechnicky do paměti, o nichž srdce neví, mají stačiti na celý život, a ten neb onen velepastýř nemá nic lepšího věřícím doporučiti, než aby čítali v rodině z těchto knížek, jež sotva které zdravé dítě, nesešroubované byrokratickou výchovou, zachrání ze zkázy, již ochotně se ponechávají čítanky. — Kněží vycházejí ze seminářův, aniž kdy měli v rukou KATECHISMU ŘÍMSKÉHO, a nejposlednější z těch, kteří*

1 Přeložena v 32. svazku STUDIA.

vkrouzli pod pomazávající ruku nevidomého a vše přehlížejícího ordinaria, pohrdlivě odbývá toto pastorační veledílo, chápaje se moderních method katechetických, při kterých děti vycházejí ze škol zcela lhostejny ke všemu Božímu, a kdož ví, nejsou-li nejlhostejnějšími atheisty právě ti, kteří odřikávali katechismus k největšímu uspokojení.

Jest výsměchem třetího přikázání Desatera, neodpočívá-li se v neděli od práce proto, aby se den ten věnoval Bohu. A nikdo nebude hledati nějaké oslavy Boží v nedělním životě moderních křesťanů, zasvěceném blahobytu, zábavě, pohodlí. „Žádo st divadel a zábav, kterýmiž od svatého a nábožného slavení toho dne nejvíce odvracování býváme“, jak praví KATECHISMUS, sami pastýřové duchovní vzněcují i ukojují, pořádají sjezdy, schůze, koncerty a představení, ať přímo nebo nepřímou; a moralisté vše schválí v přesvědčení, že každý neřád možno „obětovati Pánu Bohu“, jen „vzbudí-li se dobrý úmysl“. Kdo pak nemá požitku neb zábavy nebo nemiluje jich, tomu svátky jsou dny nudy.

„Vyhradil jsem sobě sedmý den a nechcete mi ho dopřáti“. Už dalších 67 let se takto přitěžuje Ruce Syna Božího, ač již r. 1846 praví Maria Panna: „Jest tak těžká a tolik váží, že ji nemohu již udržeti“.

R. 1911 motupropriem papeže Pia X. omezen byl počet dní, ve které zapovězeny práce služebné

a přikázána účast na Mši. Jest to akt Papežův, jest v něm tedy třeba viděti gesto Boží. Není to poslední ústupek Boží shovívavosti? Počet svátků zmenšen, aby nebylo výmluvy, že tolik světiti nelze, a aby zbývající slaveny byly náležitě. Matka Boží vzdává se svátků jí věnovaných ve prospěch *dne sedmého*.

Neukládá se tím nijakého nového závazku, naopak poskytuje se úleva těm, kterým svěcení svátků jest břemenem. Než přece — zase odpor. Setrvačnost v odporu jako by byla přivodila již tu kletbu, že neposlušní ani výhody nemohou přijmouti od toho, z jehož moci se vymaňují. Všichni katolíci i odpadlíci, kteří ruší svátky, ať tím, že schválně nechodí na Mši a pracují, nebo tím, že přikázání vyhovují, ale jen kdy a jak sami chtějí (což jest jistě horší), postavili se rázem za obhájce svátků. Papež dává pohoršení, papež uráží a ničí zbožné city křesťanstva! Protestuje se. Na Sv. Hoře stáda sjezdová se usnášejí na resoluci, že si nedají vzíti svátků, a až v Uhrách na Slovensku se reptá na „Otca pápeža“, který by byl zrušil všecky mariánské svátky, kdyby prý vláda nebyla naň dokročila. Nevěrní kněží sami tento tón udržují, a Motupropriem tímto se ospravedlňují ze své nedbalosti a lhostejnosti k nejprísnejším příkazům Papežovým: „Kam by Církev přišla, kdybychom takovému vedení se podřizovali!“

Jaké to temnoty, jaké pokrytectví! Není-liž Církev na Papežství založena a netrvá-liž v Papeži do

těch dob, dokud Kristus sám kralování se neujme? Církev jediná, svatá, tedy že sevšedňuje svátky, Církev, jejímž úmyslem jest každý den v roce plně posvětití a oslaviti, jež nemá v celém roce jediného dne všedního, nýbrž samý svátek, ať slove *solemnitas*, *festum* neb *feria*?

Svět má náboženství Práce, a jen nynějším živnostnickým shonem nabyt tak mocného sebevědomí; Bůh však vede člověka k odpočinku. Odpočinek jest *jediné potřebné*, a MARIA stala se Královnou nebes, protože *ve všem hledala odpočinutí*. Čím dokonaleji se žije v duchu Církve katolické, tím více mizí práce se svým potem a hložím a prokletím, a tím jest vše svátečnější. Křesťané prvních dob byli chudí a za každým krokem stiháni, a neměli-liž více času k službě Boží než nynější, blahobytem oplývající? Mnichové klášterů středověkých jen svou prací živili všecky poutníky, chudé a nemocné, umožňovali studium a vytvářeli nejbujnější sny umělcův, a přece se kláštery tehdejší nejeví jinak než místy pokoje a svátečnosti. A rozjímáme-li o čase Tisíciletého Království, oznámeného v Apokalypse, nelze si tam pomyslit, že by hlomoz a zmatek, živnosti a úřady jako v našich stoletích práce, byly „součiniteli“ vlády. Není třeba shonu tam, kde duše hledají nasycení ve věcech krásných a věčných, neboť tím již potřeby a žádosti těla se utlumují a mizí; tehdy práce jest jen závoděním

lásky bliženské. Jen tak též Církev práci pojímá a jí žehná, ve smyslu slova Ducha Svatého, jenž napomínáje Svatým Pavlem: *Kdo kradl, již nekrad', ale raději pracuj rukama svýma což dobrého jest* (tedy nikoli co nejvíce zisku přinese!), neuvádí za důvod: pracuj, abys zanechal podíly dětem,¹ aby se's pojistil na svá stará léta, abys měl z čeho býti živ, nýbrž: *abys měl z čeho udělit nouzi trpícímu*. Proto též Církev na Křížové dni prosíc o úrodu zemskou, má jen totéž na zřeteli.

Zrušuje-li tedy sám Papež svátky dosavad přikázané, ať už vnější pohnutky udává jakékoliv, dlužno v tom viděti především z n a m e n í d o b y. Jest to analogické ceremonii, jež se koná při Temných hodinách před Zeleným Čtvrtkem v kathedrálních chrámech, kdy světlo za světlem se sháší. Rozzáří se pak ovšem celý chrám ještě na Zelený Čtvrtek, a ozvou se hymny slávy, ale brzy nastane Veliký Pátek, smrtelný zápas s knížetem tohoto světa, vítězství temnot.

Není to rouhání, když nyní se rozhorlují pro slavení svátků, a zejména když svátků Panny Marie se ujímají ti, kteří přece s posměchem odbyli poselství Její, jež s pláčem o to žádala na La Salettě?

Ale není v tom rouhání, ani z daleka; svět křesťanský má své opravdové důvody, tak vážné, že

¹ *Co říci, co vymysleti možno hanebnějšího?*, praví mezi jiným Katechismus Římský o této péči rodičů, zajisté hodně různě od učení nynějších kněží.

jistě Andělé pomsty couvají. Tlumočili je biskupové rakouští, kteří se sjeli ve Vídni a žádali společně Svatého Otce, aby dovolil svátky dřívější dále světiti. Toto ve svém spise dovozují:

„Dělnictvo míní, že zrušením těchto svátků ubývá dní klidu, aniž značně přibude mzdy. K dělnictvu přistupují veřejní i soukromí úředníci, jichž počet dosti značný, kteří berou měsíční pevné služné a zrušením některých svátků přibude jim práce, nezvýší se však služné“.

Možno se zajisté honositi biskupy tak prostnými a snižujícími se k lidu na takovou úroveň nízkosti. Jaká to péče o dělnictvo, jež svým politikářstvím a přátelstvím s mocnými světa nechali odpadat od Církve, a o buržoasní úředníky, z valné části exkomunikované, poněvadž vykonávají zákony, jež Kristus ústy papeže Pia IX. zatratil! — A dále:

„Též veliká část rolnictva zbožně lpí na svátcích po předcích zděděných a s duševní bolestí od nich odstupuje.“

Když tedy tak zbožně na nich lpějí rolníci, proč od nich odstupují? Žádá od nich papež takové bolesti duševní? poroučí jim, aby v ty dni nechodili na Mši a aby kupovali dobytek, vydražovali hnojiva, sklízeli obilí a řepu, jako se děje v neděle celého léta? (Není potřebí pracovati v neděli, protože jest stálá nepohoda, jak bývá všední výmluvou, neboť poměr jest obrácený: proto jest nepohoda,

že se pracuje v neděli, jak dokázal svým farníkům svatý Jan Kř. Vianney.)

„Posléze přistupuje důvod pastorální, že více věřícím hodí se ty svátky zrušené k přijímání svátostí a k vyhovění příkazu velikonočnímu.“ Nerozumíme. Nějaké tajemství schismatické duchovní správy; nebudeme se však trudit, abychom mu přišli na kloub.

Zvláště pak žádají páni biskupové, aby svátek Božího Těla slavil se téhož dne jako dříve, „poněvadž v ten den uctívá slavnostně Krista Pána euchar. nejen lid, ale i sám císař a všichni státní úředníci a vojáci, což zajisté neobyčejně přispívá k slávě Boží, k vzdělání lidu a oživení víry v Nejsvětější Svátost.“

Nevím, jak komu jinému, ale mně při slavnostních průvodech s Nejsv. Svátostí Kristus v těchto letech se nejeví vítězným a oslaveným, nýbrž zrazeným, jidášsky líbaným odpornými tvářemi, bičovaným a v bolestných mdlobách, jako se bral ulicemi jerusalémskými na Kalvarii, podobně jak Ensor znázornil „*Vjezd Kristův do Brüsselu*“. Jen spoluzrádci mohou pro trochu falešného lesku zapomenouti zrady, jež trvá a rodí stále nové ovoce. Pius IX. marně prosil a zapřísahal roku 1868, by nebyly potvrzovány mrzké zákony, a upozorňoval na exkommunikaci ipso facto nastupující. Kněz Matěj Procházka má ve svém *Životopisném nástinu*

Františka Sušila tuto zmínku o Sušilovi, jenž toho roku v květnu zemřel: „... Jeho neť, jež mu v poslední nemoci a v posledních zápasech obětovně sloužila, vypravovala nám, že když mu z „Orlice moravské“ přečetla tři tehdáž nové zákony, manželský, mezináboženský a školský, a na jeho požádání mu ukázala i podpis mocnářův, zalily se mu hned oči slzami a povzdychnul hluboce řka: „I toho jsem se dočkati musel? Bože, kam to povede!“ — Pomyslí-li se na tyto nespravedlnosti a další hroznější, a co přes to činí biskupové a političtí a policajtské kněží, cítí se váha slov Matky Boží na La Salettě: BĚDA KNÍŽATŮM CÍRKVE!

Se svátky tedy jako by se nyní nevědělo jistoty. Co se ohlašuje o tom s kazatelen na venkově, jest samý zmatek; každý farář patrně vydává vlastní motu proprio. V O—ech třebas ohlásí: „My se budeme držeti při starém!“ Jinde, na více místech: „Kdo v ty svátky chce pracovati, nemá těžkého hříchu!“ (Hřích však přece má?) — Když tedy někdo úlevy Papežem poskytované opravdu potřebuje — kdyby takových nebylo, ovšem mezi těmi, na které páni biskupové při svých úvahách asi pramálo myslí, Papež by počtu svátků neomezoval — a chtěl by jí užítí, kde hledati jistoty? čí slovo rozhoduje?

Ano, čí slovo rozhoduje — v Církvi? Zdá se ta otázka směšná, ale stačí odpověděti si na ni, aby se rozfaly všecky zmatky; tomu však se vymyká,

kdo nechce důsledků této odpovědi, totiž *podrobiti se i ve všem ostatním*. Kdo pak jest ve zmatku, není v jednotě, neboť jednota jest nejzákladnějším principem Církve, jako zmatek jest nejjistějším lovištěm moci temnot. — Od jisté doby zdá se obecným míněním všeho episkopátu i kléru u nás, že co Papež ustanoví, jest teprve věci diskusse, a že jest na každém biskupu, jaké „zaujme stanovisko“, uzná-li to vhodným pro „zdejší poměry“, zkrátka přijme-li či nepřijme-li, a že teprve tehdy jest takové ustanovení platno, až jest od nich schváleno; a poněvadž každý zmatek plodí mnohonásobně jiných, podobně pak usuzují faráři pro své farnosti a věřící pro svá svědomí. J. M. p. biskup brněnský tuto schismatickou zásadu sám vyslovil; když mu kněz jeho diecéze P. L. V. dovolil si vytknouti, že vůle a prakse jeho ve mnoha věcech nelze srovnati s vůlí Sv. Otce, odrazil jej prudce těmito slovy: „*Obraci se Svatý Otec na Josefa Floriana nebo na nás?*“

Než v dogmatické konstituci Sněmu vatikánského *Pastor aeternus*, kap. III. jest tato věta, s anathematem na každého, kdo by tvrdil jinak:

„*Učíme a prohlašujeme, že jurisdikční moc Velekněze Římského, pravá to moc biskupská, jest BEZPROSTŘEDNÍ, a že tudíž pastýřové i věřící jakéhokoliv ritu a důstojenství, jak je jednotlivě, tak všichni vespolek, zavázáni jsou jí povinností hierarchické podřízenosti a pravé poslušnosti.*“

Svatý Otec tedy obrací se jak na Jejich M.sti biskupské, tak na Josefa Floriana, tak na každého kněze i věřícího podle téhož vztahu, totiž *přímo*.

Křesťané nynější by snad i připustili, že co Petr neb jeho Nástupce sváže, jest svázáno na nebi, co rozváže, i na nebi rozvázáno. Ale nejprve dlužno podstatně přijmouti, s podrobením, tu jistotu nespornou, že co Papež sváže, jest svázáno, a co rozváže, rozvázáno nejen na Nebi, ale — a to především — **NA ZEMI.**

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

Ve výroční den Zjevení Marie Panny na La Salettě l. P. 1913.

Dřevoryt z knížky O sedmi branách neboli Dvř Matky
Boží Marie, z Augšpurského tisku Dtmarova z r. 1509.

HADAČSKÁ HŮLKA

Máte rádi „pramenáře“? Zavedli je všude. Jest velmi nesnadno učiniti krok a nesetkati se s některým tímto majitelem hadačské hůlky. Opravdu, *rabdomancie* jest v módě. Každý se tím zabývá, každý jest nadšen tím lískovým výhonem, který oživuje, kroutí se, láme se, přiblíží-li se k nějakému zakrytému prameni. Není umění poetičtějšího a zároveň užitečnějšího než toto umění „objevování“. Jdete vážně polmi, hůlečku majíce mezi rukama vztaženýma před sebe, a hle, rozmlouváte s tajemným duchem vod. Země vám vydává svoje tajemství; podzemní „cesty vodní“ vás vedou dle svého rozvětvo-
vání; ostražiténymfy prchají pod vašimi kro-

ky a jejich tekuté vlasy rozptylují se po skalách a jílem. Mimovolně vzpomínáme si na systém starých filosofův hylozoistův, kterým byl svět živoucím tvorem s prstí za kůží a s čerstvou vodou, na způsob krve, v svých nesčetných žilách.

Věda, o níž lze říci, že tráví svůj čas v zavrhování a v rozhřešování, a jež se zprvu ukázala nepřátelskou pramenářům a častovala je hysterickými blázný, nyní zajímá se o jejich zkušenosti, uchází se o ně, pořádá sjezdy s „konkursy“ pramenářův.

Německo už dávno se zabývá tím zvláštním problémem. Ve Stuttgartě seskupila se důležitá společnost za účelem, by se nějak osvětlila tato vášnivě rozrušující otázka. Ve Francii byli rozvážlivější. Vzpomínáte si na rozsudek, snad poněkud stručný, jež Akademie věd prohlásila roku 1854 o Chevreulovi. A přece jeden fakt trvá stále: pramenáři opravdu objevují prameny. Lidé postižení touto „specialitou“ přinášejí den co den nemírné služby. V krajích nejvzdálenějších, v terrainech na pohled nejvyschlejších, podél tratí dráhy v Alžírsku, v plných horách, den co den vrtají se studně na údaje lískové hůlečky. A nejen že se kopou studně, ale nalézají se i voda zrovna na tom místě, což jest hodně

cenné. Sám jsem viděl pramenáře při díle; utekl jsem se k jejich laskavým službám a mohl jsem si jen blahopřáti, neboť ve statku, kde se zoufalo, že se nebude nikdy píti čerstvé vody, tito odborníci s rozeklanou holí objevili podzemní řeku.

Se všech stran přichází zpráv nadbytek. Nesčetně pokusů před očima lidí důvěřivých, smím-li tak říci, i skeptikův, o jichž svědectví nelze pochybovati, rozrušilo naše učence. Geologové, fysikové i medikové jsou pobouřeni. Krátce Akademie Věd právě jmenuje komisi, sestávající z pánů Dauville, Viole a Armanda Gautiera s posláním vědecky studovati tuto otázku. Doživotní sekretář, pan Gaston Darboux, dostal o tom nesmírnou korespondenci. Posléze jest známo, že jistá subkomise, ustanovená r. 1910 v ministerstvu Orby a závislá na vrchní správě Vod a Lesův, vidí se znepokojenou vším tímto ruchem.

§

Užívání Hadačské hůlky spadá ovšem „do nejdávnější dávnověkosti“. Někteří historici, opravdu velicí „modernisté“, prohlašují, že Mojžíš pomocí nějaké podobné hole vyvedl vodu ze skály. Jiní ji přirovnávají

k žezlu Asverovu, jehož konce Esther dříve nesklonila, dokud se jí nedostalo všeho, čeho si žádala. Baněkteří vztahují na tuto hůl slova Žalmu: „Prut tvůj a hůl tvá mne potěšily.“

Zkazky jsou plny velikých činův této hůlečky. Pallas, dle výpovědi Homerovy, použila jí na zmlazení Ulyksovo a potom, by mu odňala „půvaby mládí“. Merkur si z ní robí svůj Caduceus za jediným účelem, otvírati a zavíratí Pekla a rozkazovati větrům. Jí Kirké proměňovala lidi ve zvířata. To byla možná augurská hůl Římanův, jež jim byla za žezlo. Posléze v pohádkách o vílách úloha kouzelného proutku jest vždycky značná.

Cicero dotýká se rozeklané hole ve svém *de Officiis*. Varro složil satiru nadepsanou *Virgula divina*, jak nás poučuje Vetranius Maurus v seznamu jeho děl, který napsal. Ennius posmívá se objevovatelům pokladův, kteří napřed vymáhají drachmu: dám vám ji ze srdce rád, píše, ale bude to na účet pokladu:

Quibus divitias pollicentur, ab iis Drachmam
ipsi petunt.

De his divitiis deducam Drachmam, reddam
cetera.

Ale třeba přijíti až do století XVII., bychom našli úřední vyličení a „pozorová-

ní“ věci, již se zabýváme. Datum 1692 jest proslulé v letopisech hadačského prutu. Objevil se množství zpráv o nalezení jistého vraha pomocí této hůlečky. Protokol o tom byl sepsán místodržícím královým v Lyoně a několik listův týkajících se té události bylo napsáno jistému abbé Bignonovi. Líčení jest velice poutavé; stalo se jaksi klasickým. Vypůjčuju si z něho hlavní episody v *Pojednání o hadačské hůlce* od p. de Vallemonta.

5. července 1692 po desáté hodině večer byl zavražděn v Lyoně v kterém si sklepe jistý prodavač vína a jeho žena. Vrahům podařilo se utéci, aniž byli kým zpozorováni. Kdosi si vzpomněl, že zná jistého Jakuba Aymara, sedláka ze Saint-Véran poblíž Saint-Marcelina v Dauphiné, který se zabýval netoliko objevováním pramenův pomocí hadačské hůlky, ale též stopováním zlodějův, i dal jej zavolat do Lyonu a představil jej místodržícímu královi.

Soudní náměstek zavedl Jakuba Aymara do sklepa, kde byla spáchána vražda, „by tam nabyl svého dojmu“. Aymar tam byl „vzrušen“, jeho puls stoupl jako v prudké horečce, a hadačská hůlka se otočila rychle na obě místa, kde byly nalezeny mrtvoly prodavače vína a jeho ženy.

Nabyv zde svého dojmu, jak si přál, jme se Aymar pronásledovati vrahy. Tuto začíná neobyčejná odyssea.

Aymar jde všemi ulicemi města, kudy prchali vrahové. Vejde do dvora arcibiskupského a „byl u brány rhônské, jež byla zavřena, neboť se pokus dál v noci“. Nazítří vychází z města po mostě rhônském a stále veden hadačskou hůlkou dává se v pravo podél řeky. „Tři osoby, jež ho provázely, byly svědky, že pozoroval někdy stopu tří účastníkův zločinu a že někdy čítal toliko dva.“

V této nejistotě vedla ho jeho hůl do domu jistého zahradníka, kde nabyl jasnosti o počtu zločincův. Neboť posléze přišed, tvrdil ze všech sil, že se dotýkali jistého stolu a že ze třech lahví, jež byly ve světnici, dotýkali se jedné, na niž velice zřejmě se obracela jeho hadačská hůl. A vskutku dvě devatenáctileté dívky, jež to zprvu popíraly ze strachu, aby nebyly ztrestány otcem, že proti jeho zakazu měly otevřeny dveře, přisvědčily po chvíli, že tři lidé, jež popsaly, vplížili se do domu a pili víno z láhve, kterou sedlák naznačoval.

Aymar jde dále svou malebnou cestou. Dovídá se, že vrahové sedli na loď a pluli po Rhôně. Přistane po jejich stopě ve všech přístavech, kde uprchlíci vystoupili, a poznává k velikému úžasu hostinských lože, na kterých spali, stoly, u kterých jedli, a věci, kte-

rých se dotýkali. Přichází do ležení sablonského a v davu, který tam jest, cítí se prudce vzrušen. Neodvažuje se vyndati své hůlečky z kapsy, boje se, aby si z něho neztropili smíchu, a vrací se do Lyonu, by si opatřil listy doporučovací. Posílají ho zase do tábora sablonského. Odtud jde ve šlépějích zločincův až do Beaucaire, kam přijde do plného trhu. Zarazí, smím-li tak říci, jako stavěcí pes před vraty věznice, kdež, tvrdí, jest zavřen jeden ze zločincův. Otvírají mu tento pochmurný příbytek. Sedlák užívá své hůlečky na čtrnácte nebo patnácte trestancův toho místa. Div, hůl se obrací na jistého hrbatého, který jest tu zavřen sotva hodinu.

Aymar neváhal říci, že tento hrbatý jest bezpečně jeden z účastníkův vraždy. Vinník odváděn do Lyonu pod silnou stráží; cestou poznávají ho hostinští, u nichž bytoval. Posléze se přiznává, že byl ve spolku se dvěma provenčaly, kteří si ho vzali za sluhu a kteří zavraždili prodavače vína a jeho ženu. Poněvadž nechtěl míti podílu na této vraždě, dostal, za cenu svého mlčení, jenom šest a půl tolaru. Krátce tento hrbatý přiznal se před kompetentními autoritami úplně. Věc zvláštní, Aymar nemohl jíti za tímto provinilcem, by nezakoušel velikých bolestí srdečních.

Tato novina pomátla a rozčilila Lyon. V několika dnech jméno Jakuba Aymara kolovalo Francií.

Každý rozumoval po svém o muži s hadačskou hůlečkou, který pronásledoval a vyplétal tak na vlásek onoho bídніка po více než 45 francouzských mil, které jsou z Lyonu do Beaucaire. Učenci a zvědavci vzbudili se rozruchem tak údivného a tak vzácného dobrodružství, že celá dávnověkost nepřinesla ničeho, co by se tomu blížilo. Činily se pokusy, navštívili venkovana, dali si vypravovati, poslouchali ho, vyšetřovali ho, byli pozorní na vše, cokoliv činil; a věc toho opravdu plně zasluhovala. Učenci se rozhodli, jak bylo nejlépe. Neboť na konec požádali sedláka, nechť se vrátí do sklepa, by tam opakoval tytéž svoje pokusy. To stalo se před vznešenými osobami. I procházel sklepem, a pohyby hole naznačily dvě místa, kde manžel a žena padli umírajíce, byl všecek polit potem, puls měl zvýšený a zůstal přes hodinu v tomto stavu.

Vmísili se do toho filosofové. Pan de Berulle zpívá chválu hadačské hůlce, kdežto Malebranche vidí v ní jenom úkaz ďábelský. Pověst o výzkumech Aymarových přichází až k sluchu knížete condéského. Ten povolává k sobě našeho vesničana, a jest to celá řada široko daleko se rozléhajících pohrom. V Chantilly Aymar nerozeznává řeky, tekoucí pod jistým klenutím a nemůže rozeznati rozličných zavřených pouzder, některých se zla-

tem, jiných se stříbrem, jiných s mědí, jiných s kamením, jiných prázdných. Krátce, Aymar po hodině proslulosti končí bídňě, a Bersot dodává: „Nejjistější na věci jest, že byl v Lyoně na udání hadačské hůlky za živa lámán jistý devatenáctiletý nešťastník.“

Záhy vyskytlo se opravdu mnoho zlořádu. Mnoho lidí, kterým záleželo na tom, by byly odsouzeny jisté osoby, objevovalo si náhle neobyčejné schopnosti „ukazovací“. „Mnoho lidí venkovských, praví Le Brun, žilo z důchodku své hadačské hůlky; a nekonečné množství různic o meze skončilo se touto cestou; lidé se rádi utíkali k těmto soudcům, kteří spravedlnost a všechny zákony svého tribunálu nosili ve svých rukou... Na odhalení věcí nejskrytějších, z blízkosti nebo z dálky, tážávali se hadačské hůlky o minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Hůl klesala na odpověď *ano* a pozdvihovala se na odpověď zápornou.“ Podivno, právě v Dauphiné nalézáme nejvíce osob se schopností, že se jim otáčí hadačská hůlečka. Užívání její jest tam velice rozšířeno. Mluvili jsme o Jakubu Aymarovi, proslulé paměti, knížeti rabdomantikův. Dlužno ještě uvést Berthélemyho Blettona nebo Bletona, narozeného l. 1738 v osadě Vignes, který pomohl nalézt

prameny Uriage-a. Po něm mluví se o Parangueovi, narozeném l. 1760 z otce Klimenta, učitele blízko Briançonu, o Chabertovi z Voreppe. Pan Arnošt Chabrand, inženýr, podal před několika lety Daufinéské společnosti ethnologické a anthropologické zajímavou studii o „objevech pramenův“. Revue *le Dauphiné* otiskla tuto studii.

Aby se příliš nerozmnožily mystifikace a nezvyklé praktiky, k nimž kouzelná hůlečka bývala záminkou, kardinál Le Camus zakázal užívati rozeklané hole. By lépe přiváděli v údiv prostou mysl sedlákův, mnoho rbdomantikův spojovalo záhysvoje pokusy s přetvářkami a tajemnými slovy. Mezi *sourcierem* (pramenářem) a *sorcierem* (čarodějníkem) jest rozdíl toliko jedné písmenky. Jistí chtějí, by lísková hůlečka byla uříznuta v jednom meziuzlí nebo letorostu, jedním řezem, dle některých v poledne, v planetární hodině Merkurově, dle jiných mezi jedenáctou hodinou a půlnocí. *Virga avelana debet uno ictu incidi, die Mercurii, ortu solis, etc...* Nůž na to ať prý jest nový. Když se již uřízla, napíše se na tlustší konec slovo *agla*; na začátek vidlice *cor*; na její dva konce *tetragrammaton*, potom se posvěti ratolest slovy následující magické formule: *Conjuro te cito mihi obe-*

dire, veniens per Deum vivum, per Deum verum, per Deum sanctum, pečujíc, by se udělal kříž při každém slově kabalistickém.

Ideální hadačská hůlečka, jak o ní snili kdysi pramenáři, byla lísková hůlečka opatřená na jednom konci kouskem čistého stříbra, na níž některý kněz, nevěda o tom, sloužil mši. Tyto směšné praktiky neměly jiného účelu než budití úctu k pramenáři vlivem na obraznost rolníkův.

Pramenáři nazývají se hned rabdomanty, hned točiteli hadačskou holí, bacillogiry, fontainiery, hydroskopy, atd. Hadačské hůlce zase dávali mnoho jmen jako: Caduceus, božský prut, božská hůlka, prut Aronův, hůl Jakobova. Vallemont nás poučuje kromě toho, že ti, kdož byli zvláště proniknuti užitečností hadačské hůlky, neopomenuli vyvyšovati tento údivný nález i jinými okázalými názvy jako: prut skvoucí, prut žhoucí, prut vynikající, prut nadsmyslný, prut se chvějící, prut povýšený, jež jí dali Italové pracující v dolech tridentských a tyrolských. O těchto rozličných jménech napsal Basil Valentin jakýsi komentář v sedmi kapitolách v druhé knize svého Testamentu.

Líska byla s počátku jedinou známou látkou dřevěnou, hodící se na hadačskou hů-

lečku; později shledalo se zkušeností, že i jiná dřeva jako z hlohu, plané slívy, jilmečku, javoru, buku, olše, jabloně, z *populus italica* atd.... skýtají ratolestí obdařených silou, jež v ničem nezůstává za silou lísky. Dnes mnozí nechali dřeva, jež se kroutí a láme, za hůlečku kovovou, pohodlnější a prostší. Pan Yersin užívá dvou prostých velrybích kostic, spojených na jednom jejich konci stříbrným kroužkem, způsobujících takto vidlici, jichž ohebnost jako by důvěrněji odpovídala jeho citovosti. Já zase viděl jsem hledati jistého proslulého pramenáře v Lyonu pomocí dvou prutův měděných, skroucených na konci v uzel a poniklovaných. Není-li hadačské hůlečky, užívá se „magnetického kývadla“, rázu jakéhokoliv: hodinky na konci řetízku, lorgnon visící na tkaničce, lahvička s vodou, zavěšená na provázku. Nad podzemní vodou věc obživuje prudkým pohybem, zmítajíc sebou do kolečka, když to jest nějaká rozlehlá hladina, a ve směru proudu, když někam odtéká.

§

Necháme-li stranou podvodných kousků, tak četných pravda, a nebudeme-li hledati v kroužení lísky ruky ďáblovy, jako ten po-

ctivec farář kanadský, který svoji hadačskou hůlečku žehnal, by si byl jist, že do ní nevchází Duch zlý — zbude nám nalézt vysvětlení vědecké této divné moci nalézati prameny, tak často konstatované.

Století XVII. zůstavilo nám přemnoho děl osilách rozeklané hole. Nejdůležitější jsou: *Prut Jakubův* od pána J. N.; *List p. Chauvina*, doktora lékařství z Lyonu, o hadačské hůlečce; *Fysikální dissertace* od p. Garniera, doktora mediciny z Montpellieru a z Lyonu; *Pojednání o hadačské hůlečce* od p. Panthota, děkana koleje medikův lyonských. Pozorovati, že tato díla vyšla v Lyonu, kde se udál pokus Jakuba Aymara, který vyvolal neobyčejnou zvědavost. Tyto rozličné práce jsou analysovány v knize nadepsané *Upřímná kritika několika spisův o proslulé hadačské hůlečce*, od Milostpána Ondřeje Renauda, kněze, doktora Theologie.

Ale nejlepší práce jest od pana de Vallemonda, kněze, doktora theologie, nadepsaná: *Tajná fysika či pojednání o hadačské hůlce*. Tento autor, velmi uvolněný ode všech předsudkův, připomenuv výzkumy Aymarovy, hledá nám vědeckého vysvětlení úkazův s hadačskou hůlkou. Vycházeje ze zásady, že příroda má toliko jediný mechanismus ve všech

svých činnostech, snaží se pan Vallemond zavést zjevy s hadačskou hůlkou na theorii o tělískách, v takové úctě té doby. Hmota subtilní, praví, jest neviditelnou hybnou silou přírody. Vše ve světě jest porovité, vše se potí. Ze země vystupují ekshalace a páry, jež působí na rozeklanou hůl. Vystupují také jemné dýmy nad všelikými ložisky a nad poklady skrytými v zemi; tyto dýmy sklánějí hadačskou hůlečku. Posléze vychází neviditelným odpařováním z těl zlodějův a vrahův mnoho tělísek, jež zůstávají na jejich stopě a rozechvívají hadačskou hůlečku, vnikajíce do ní. Rozličné tyto these jsou provázeny vysvětleními, četnými pokusy. Bodem ústředním theorie Vallemondovy jest, že tělesa neviditelným způsobem dýchají. Autor mimochodem vyvozuje z toho zajímavé mínění, ovšem pro dobu, kdy píše: ať lékaři pomáhají spíše pocením než pouštějíce žilou. Vyčerpávají se nemocní, prohlašuje, ubírají-li se jim veliké dávky krve. Poněvadž tedy krev jest pokladem života, dlužno míti pozor a nezneužívatí tohoto oslabujícího léku, spíše však obnovovati krev měkčidly, čistidly a takovými léky, jež urychlují vypařování, vyměšují póry škodlivé vlhkosti.

Jedna věc zůstává jistou. Valná část pramenářův jest nervósní, a dle výrazu jistého

z nich, oni „registrují blízkost vody“. Abbé Méderic Brodat, když šel nad pramenem, říkal, že se cítí, jako by „vcházel do lázně“. Podzemní hladiny, proudy, jež tekou zemí, přitahují je jako magnet. Jsou, jak řekl doktor Ch. Vigen o abbém Richardovi (který došel po celé Evropě tak zvláštních triumfův, že dokonce našel pramen pod parketami jistého salonu), jsou obdařeni neobyčejnou citlivostí hydrografickou. Tato citlivost jest tak značná u jistých lidí, že jsou zachvázeni svíráním a křečemi nad massami vodními, jichž jsoucnosti netuší. Mnoho z nich tvrdí, že vidí, jak vystupuje z půdy nad podzemními proudy bílá lehká pára, a nemohou usnout nad místy, po kterými jest mnoho vody.

Dobře se řeklo, že líska, dřevo hygrometrické, cítilo sousedství veliké massy vodní a chvělo se samo od sebe, ale nic není méně dokázaného, a poněvadž jistí „nálezcové“ mívají hůlečky kovové, vysvětlení se již nedaří. Zdá se možnějším hledati rozřešení problému v nějakém magnetismu, dosti matoucím pro naše vědecké pojmy, celkem však ne více zvláštním než účinky hypnotismu a elektřiny.¹⁾

¹⁾ Tyto detaily jsou vypůjčeny z článku p. Bedřicha Bouteta v *l'Eclairu* z 18. dubna 1911.

Za našich dnů ukázali se učenci přísnými, možná až nespravedlivými k osobám obdařeným schopností, že se jim točí hadačská hůlečka. Jest známo tvrzení Chevreulovo, na jistý pamětní spis, předložený Akademii hydrokopem Riondetem z Hyères, který studovali také Babinet a Boussingault.¹⁾ Doktor Surbled uveřejnil studii, jež dobře shrnuje otázku. Co se týče Dr. Grasseta, ten obrací na pramenáře svoji theorii o *polygonu* a o *středu O*. Ve své knize *Nižší psychismus* učený doktor montpelliarský tvrdí, že pohyb hadačské hůlečky děje se neuvědoměnou činností svalovou. Aniž toho pramenář tuší, aniž tomu chce, jeho myšlenka jde do jeho prstův a hůl se točí. Účinek skryté věci neodnáší se na hadačskou hůlku, nýbrž na ducha hadačova. „Hadačská hůlka jest toliko na objevení v *O* (totiž v rozumu) závěrů jeho *polygonu* (totiž jeho podvědomí).“

Jest jisto, že točící se stolky a mnoho zjevův domněle tajemných se vysvětluje pohyby automatickými, neuvědoměnými nebo „polygonálními“. Točí-li se stolek, točíme jím sami, stále zůstávající upřímní. Ale myslím,

¹⁾ Chevreul, *O hadačské hůlce*. Dle toho též Maxwell, *Studie Chevreulova o hadačské hůlce* (*Analýzy věd psychických*, 1904).

že theorie Dr. Grasseta, vysvětluje-li částečně pohyby hadačské hůlky, ničím nevysvětluje, jak to, že se hůlečka točí zrovna jen tam, kde jest voda. Neboť konec koncův pramenáři nalézají opravdu prameny, toť faktum. Řekne se snad, mají nejasné tušení, že jest asi voda na tom či onom místě a že sami sebe suggestionují. Ale pak jak to, že mnoho pramenářův se nezmýlí nikdy?

Co mne se týče, znám jednoho z těchto *hydrooskopův*. Bydlí v Lyoně. Jest to osobnost velmi úctyhodná a velmi vzdělaná. Objevil přes tři sta pramenův a nikdy mu neselhalo. Není však marniv na svoje umění a nemůže sám dáti žádného vysvětlení své divné moci. Jest to faktum, a nic více. Nalézá pomocí krátké hůlečky měděné. Kontroloval jsem jeho objevy. Jsou přesny. Dal kopati studně na místech zdánlivě vodě nejtvrděších, totiž na samé skále. V Savojsku, čtyři kilometry od Aix-les-Bains, mám statek načisto postrádající vodního pramene. Zavolali jsme tohoto pramenáře v měsíci srpnu 1911; toho roku bylo zvláště vedro a všecko okolí trpělo hrozným suchem. Obešel můj statek, tento velmi moderní „rabdomanipant“ posléze zarazil jako stavěcí pes nad velice silným proudem vody, přetékaícím základy domu, a ujistil mne, že jest podzemní

jezero zrovna na místě, kde se nejméně očekávalo..... deset metrův pod sklepem vily. S upokojeným svědomím dal jsem kopati studně v tomto sklepe, a můj podiv byl veliký, neboť jsem odkryl zrovna na místě bohatý pramen, který, jak netřeba říkati, jest velmi oceňován.

Hle fakt velice přesný. Nevývozuji z toho žádného důsledku, ale věřím, že tu jde o něco jiného než o prostou suggestci.

§

Ještě se uvádějí osoby, dosti vzácné pravda, jež měly schopnost viděti vodu skrze zemi, zrovna jako by jejich zraky jaksi nabývaly moci paprskův X. Byla, zdá se mi v Lisabonu, jistá paní, jež pozorovala podzemní vodu i také oběh krve a práci trávení v lidském těle. Ve Francii — pravda, bylo to u Marseille — žil asi l. 1750 jistý chalupník jménem Jan Jakub Parangen; kdysi seděl u krbu; v tom vyskočí poděšen a křičí, že se utopí. Zkoumáním se našlo opravdu, že jest pod nístějem krbu vodní hladina.

Mluvívá se také o jisté dívce s hory Libanu, Ilanné Naim. Bývala v kraji kesroanském, kde voda jest vzácná. Země byla jejím

očí průhledna. Aby viděla mezi žulami, zakrývala si hlavu svým černým nákrčním šátkem, jako by si chtěla zadržeti všechny paprsky známé a nepropouštět leč paprsky *N* nebo *X* nebo *Y*.¹⁾

Posléze dne 16. března 1913 depeše z New-Yorku do *Daily Chronicle* přináší řadu zajímavých pokusů s desetiletým děvčetem, jménem Beulah Millerovou. Ta má, dle slov člena Akademie lékařské, doktora Johna Quackenbosa, který ji dlouho vyšetřoval, „vidění paprsků *X*“. Vidít opravdu tělesy neprůhlednými, a nepůsobilo jí žádných obtíží při pokusech říkati, co mají přítomní v kapsách, čísti určitou stránku zavřené knihy a popisovati věci v zavřených skříních.

Ze všech těchto příkladů vychází, že lísková hůlka jest toliko prostřednicí, a že lze nalézt prameny bez této pomůcky. Někteří jí užívají na zvýšení své síly citové. Ti, kteří neuvidí podzemní vody přímo, užívají hadačské hůlky, ale lze skoro bezpečně říci, že příčinou dojmu, pocíťovaného osobou v blízkosti vody, není hadačská hůlka a že tato hůlka jenom zaznamenává, jako nějaký dy-

¹⁾ Poučení čerpaná v článku p. Bedřicha Bouteta, už citovaném.

namometr, nervová pohnutí osoby, na niž působí jisté tajemné paprsky.

Neboť necháme-li stranou šarlatánů a fouňů, vždy hotových balamutiti dav, stojíme ještě před lidmi obdařenými velice zajímavou mohutností, které zjevy prosté sugesce a automatismu nevysvětlují. Bylo to řečeno a jsem toho mínění: „Výzkumy rabdomanipulací byly příliš často korunovány úspěchem naprosto rozrušujícím, bychom jich nebrali na lehkou váhu.“ Přejde snad den, kdy kůra zemská nebude už dosti hustou, by nám skrývala svoje tajemství. Budeme v ní čísti, a její podzemní poklady budou zjevy všem lidem. Toho dne naše nenasycená zvědavost bude hodně blízko nasycení, a budeme si poněkud smutně říkati ony skvostné verše Semainovy, dávající jim jich smysl doslovný:

Rusalky lesní, rusalky vod,
Víly opávané rákosím,
Rusalečky potokův,.....

— — — — —
Opusťte svých stinných úkrytův.

TANCRÈDE DE VISAN.

Přelož. O. A. T.

ANNA KATEŘINA EMMERICHOVA

LEON BLOY, *Čtyři léta Zajetí...* 5. února 1901:

„Modlitba Našeho Pána a Spasitele v Zahradě. Přečetl jsem poslední svazek *Života Našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista* od ANNY KATEŘINY EMMERICHOVÉ. Co podivuhodná světice vypravuje skoro na každé stránce o farizejích, hodí se tak dobře, tak nadpřirozeně dobře na současné kněžstvo, že to poskytuje její knize kypění a varu prorocství...“

H. — G. WELLS

LEON BLOY, *Čtyři léta Zajetí...* 3. února 1901:

„3. — Den nad míru bolestný. Po tisíci trpím onou strašnou melancholií, o níž nedovedu jinak poskytnouti pojmu, nežli když řeknu, že to, co jest nejkrutějšího v pocitu *strachu*, jest jednou z jeho přísad. Trýzeň, působená zimou, jež mi po celý den kosti ledovatí. Čtu *Ostrov doktora Moreaua* od WELLSA v MERKURU. Nemyslím, že peklo kdy vyslovilo neskonalou ohavnost modloslužby pomocí hlasu tak panického. Jsme-li nuceni přiznati, že Poe čerpal svou inspiraci z Míst podzemních, co říci o tomto odstrašujícím Angličanovi?“

REMY DE GOURMONT

LEON BLOY, **Žebrák Nevděčník**, 25. července 1893: „Čten *Fantôme* Remyho de Gourmonta. Nevalná věc. Ducha nebo talentu, kolik jen možno. Ale zrovna posedlý německými filosofáři, citelně napodobuje Villiersa, pachtí se po smyslných myšlenkách a špatně používá ironie, jde ve všem tom až na pokraj bezbožnosti.“

29. července 1893: „Dnes večer jeví se mi de Gourmont velmi prostředním. Mluví se o Písmu Svatém, i přivádím ho až k prohlášení, že *nepopírá litery, nýbrž ducha*. Vzdávám se a nevysvětluju mu, že jest to TOTÉŽ.“

JOSÉPHIN PELADAN

LEON BLOY, **Čtyři léta Zajetí...** 27. září 1900. „Přečetl jsem skoro úplně knihu Peladanovu, *Příští konklave*, která jistě byla uveřejněna loňského roku bez data. Jest nemožno býti hloupějším a jest jistotně nesnadno míti tolik talentu. Kdo to vysvětlí? Peladan jest zároveň tak hloupý a tak nadaný, že píše věci pozoruhodné, jimiž *bez jeho vědomí* jsou vyvracována, v nicotu přiváděna kacířská tvrzení dřívější a potomní, o nichž myslí, že jsou základem jeho myšlení. To skoro na každé stránce. Jaký zázračný a nadpřirozený pitomec!“

CH. ROHAULT DE FLEURY

LA MESSE, *Études archeologiques sur ses monuments* par CH. ROHAULT DE FLEURY, auteur du *Mémoire sur les Instruments de la Passion*. Continué par son fils. 8 volumes in-4 en cart., 32 cm × 24 cm comprenant environ 1700 pages de texte in-4 raisin, sur deux colonnes, illustrés d'un grand nombre de figures dans le texte, et près de 700 planches gravées à l'eau-forte par l'auteur, hors texte. Paris, A. MOREL et Cie, libraires éditeurs, 1883—94.

Nejbohatší sbírka látky pro poznání všeho vnitřního zařízení starokřesťanských chrámů, pravé poklady památek křesťanské bohoslužby od katakomb až do renaissance. Původní cena 560 fr.

MŠE SVATÁ

LA MESSE, *études archeologiques sur ses monuments* par CH. ROHAULT DE FLEURY, 8 vol. in-4°, Paris, Morel, 1883—94. Comprenant 1700 pages de texte et 700 planches hors texte.

- I. svazek: Upozornění. Vysvětlení Mše. Ikonografie Mše. Oltáře.
- II. sv.: Ciboria. Oltářní stěny. Tabernakule. Uložení sv. ostatků. Stolice.
- III. svazek: Ambony. Mříže. Lektorium. Sakristie. Pisciny. Kůry. Kostely.
- IV. svazek: Přijímání. Chleby eucharistické. Kalichy. Pateny. Konvičky. Lžičky. Atd.
- V. svazek: Přenosné oltáře. Ciboria. Regna. Kříže liturgické. Podkuřování. Offertoria. Kropenky.
- VI. svazek: Lampy. Svícny. Knihy liturgické. Pultry. Diptycha. Pax. Flabella. Zvony. Varhany. Roucha oltářní. Korporále. Závoje. Květiny.
- VII. sv.: Humerale. Alby. Opásání. Manipuly. Štoly. Dalmatiky. Ornáty.
- VIII. svazek: Kápě. Závoje ruční. Barvy liturgické. Tonsura. Pallium. Superhumeral. Berly. Prsteny. Kříže náprsní. Hřebeny liturgické. Mitry. Tiary. Střevíce. Rukavice.

PASSIONAL

Der Heiligen Leben und Leiden anders genannt **das Passional**. Aus altdeutschen Drucken übertragen und mit einem Nachwort herausgegeben durch SEVERIN RÜTTGERS. Zwei Bände mit Wiedergabe von 146 Holzschnitten aus dem Lübecker Druck von 1492. Im Insel-Verlag zu Leipzig, 1913. In Halbleinen M. 12; in Halbpergament M. 14. Vorzugsausgabe (200 Ex.) mit handkolor. Holzschnitten in Schweinsleder M. 50.

Tekst i dřevoryty splývají v onu jednotu, již se honosi prvotisky. Zvláště ve vydáních ručně kolorovaných půvab a pravda starých barevných dřevorytů, jimž marně musejní konservatoři budou, — oproti nahým, nemalovaným, jak vyšly z lisu tiskařského, — spilati „defektů“, věrně jsou vyjádřeny: zkázněnými, přísnými zeleněmi, věky prismutnělými, jak dosud si ponechaly panenské trávníky pastvin a výšin chudobných krajů, sametnými velekněžskými karmíny vedle zlatožlutých trásní a aureol, svatě poustevnickými a mnišskými hněděmi a šeděmi pod blankyty pokání, rozplývajícími se k obzorům v perleť odpuštění, s krutými cinobry krve mučednické, jimiž polity jsou stěny, krytiny chrámů, hradův i lidských hlav; vše to pěkně sluší starým dobrým německým textům legend ze zlatých dob illuminací a inkunábulí.

MARTYROLOGIUM ROMANUM

MARTYROLOGIUM ROMANUM

Gregorii XIII. jussu editum, Urbani VIII et Clementis X auctoritate recognitum ac deinde anno MDCCXLIX Benedicti XIV opera ac studio emendatum. — Editio typica Vaticana, auspice SS. D. N. Pio Papa X confecta, in qua Sanctorum et Beatorum exstant elogia a S. Rituum Congregatione ad haec usque tempora adprobata 1913, in-8 mai. (29 × 20), in charta manufacta et caractere rubro-nigro, fol. LXXXVIII—400... Lib. 8, 50. Tipografia Poliglotta Vaticana, Roma.

„Toto vatikánské vydání Martyrologia Římského, Posvátnou Kongregací Obřadův přehlédnuté a opravené, Přesvatý Pán Náš Papež Pius X. Svoji nejvyšší Autoritou schválil a typickým prohlásil; a stanovil, ať nová vydání téhož Martyrologia ve všem se s ním shodují. Přes jakákoliv ustanovení tomu se přičítí.“ (Úvodní dekret.) — Martyrologium proti jiným vydáním mnohem bohatší a opravené. Připojeny důkladné seznamy, jimiž snadno se nalezne, cokoliv se v knize hledá.

FRANTIŠEK BARTOŠ

KYTICE. Z lidového básnictva našim dětem uvil
FRANTIŠEK BARTOŠ. Kresby ADOLFA KAŠPARA. Druhé vy-
dání. Nákladem R. Prombergera, knihkupce v Olomouci. Vy-
tiskla „Politika“ v Praze 1913. Svazek 4°, vel. 21½ cm × 28 cm,
160 stran. Kart. výtisk za K 4.70, váz. za K 5.40. Obsah: Říkadla.
- Ptačí řeč. - Dětské pohádky. - Písně. - Koledy. - Hádanky.

Velice dobrá čítanka pro děti malé i velké, pěkně tištěná, s hojnými malovanými
obrázky, nad nimiž jen školoví kritikové modlářské esthetiky vážně ohrnují
nosy. Děti rozumějí tomuto „umění“ a libují si v pestrosti těchto hlinkových barev
a v pitvorných krotkých gestech zvířátek domácích i polních, i v heroickém tvá-
ření znárodnělých šelem. Písně jsou notovány. Knížka pro všechny stupně dět-
ského vzdělávání místo blbých čítanek škol veřejných.

ISAAK ALBENIZ

ISAAK ALBENIZ, **IBERIA**, 12 nouvelles „impressi-
ons“ en 4 cahiers. Piano seul. En dépôt au bureau d'édition de
la *Schola Cantorum*, 269, rue Saint-Jacques, Paris, et chez Breit-
kopf & Haertel, Leipzig, 1906—1907.

1er cah.: *Évocation — El Puerto — Fête-Dieu à Séville*, 33 pag., 5 fr.

2er cahier: *Rondeña — Almeria — Triana*, 39 pages, prix net 6 fr.

3er cahier: *El Albaicin — El Polo — Lavapies*, 46 pages, 7 fr.

4er cahier: *Malaga — Jerez — Eritaña*, 43 pages, prix net 7 fr.

Ve skladbách Albenizových jako by ani nebylo toho, co se nazývá „práci tvůrčí“;
každá vychází jako čarovné zjevení krásy z duše tohoto umělce panenského,
jehož nijak neporušily školy a společnost; každá jest jednolitým proudem melo-
die v silných, bujných, rozkošných barvách, obrazem nejintimnějších a nejslun-
nějších krás čistě španělských, jež jsou tlumeně odstíněny zastíranými povzdechy
snícího genia.

EUGEN GRASSET

LEON BLOY, Čtyři léta Zajetí... 14. srpna 1900.

„14. srpna. — Znovu se chápu *Dvanácti Dívek Eugena Grasset*, totiž *dvanácti měsíců*, básní to v próse, inspirovaných jeho podivuhodnou serií zodiakální, z nichž tři první byly napsány roku 96. Nevím, zda bude možno porozuměti jim, není-li před zraky podivuhodných kreseb v barvách, o jejichž doprovod jsem se vynasnažil“...

„Velkému malíři Eugenu Grassetovi: Ku podivu jste pochopil, že váš Zvířetník nebylo mi možno pojmuti a vykládati jinak než ve smyslu Kalendáře Svatých, katolického, apoštolského, římského.“ Atd.

FELIX JENEWEIN

LEON BLOY, Čtyři léta Zajetí... 17. června 1903:
DOPOLEDNE VELKÉHO PÁTKU.

„17. — Článek o slavném obraze Felixe Jeneweina *Dopoledne Velkého Pátku*, jehož krásný světlotisk v barvách dostal jsem z Moravy. (Článek uveřejněný *Merkurem* francouzským 1. září 1903. Felix Jenewein právě náhle zemřel 2. ledna *ohromen radostí*, že byl zvolen do Akademie Umění ve Vídni. Leden 1905.)“

OTOKAR BŘEZINA

OTOKAR BŘEZINA: **Básnické spisy.** *Tajemné Dálky. Svítání na Západě. Větry od Pólů. Stavitelé Chrámu. Ruce.* Vydal svým nákladem spolek výtvarných umělců „Manes“ v Praze roku 1913. Svazek, vel. 23·5 cm × 16 cm, stran 200, s obsahem vzadu. „Tuto knihu upravil Jaroslav Benda. Vytiskla Grafia v Praze. Na ručním papíru van Gelderově bylo vydáno 100 číslovaných výtisků.“

Všechny dosavadní básnické sbírky Otokara Březiny v jednom svazku, pěkně tištěném.

ALBRECHT DÜRER

DÜRER, **Vier Holzschnittfolgen,** (die Apokalypse, die Grosse Passion, das Marienleben, die Kleine Passion) phototypisch nachgebildet in der Größe der Originale. Mit einführendem Text von BRUNO MEYER. Leipzig. Druck und Verlag von E. Haberland.

61 volných listů v deskách s plátěným hřbetem, s postranními záklopkami. Všechny listy na ručním papíře in folio (58 cm krát 45 cm) a to: titulní list dvojbarevný, 2 listy úvodního tisku s obsahem na dvousloupcových stranách, a 58 listů s věrnými reprodukcemi dřevorytů v pravé velikosti. Původní cena 22 M 50 Pf.

PAPEŽ PIUS IX.

PAPEŽE PIA IX. Apoštolská konstituce
„**APOSTOLICAE SEDIS MODERATIONI**“
o klatbách církevních. Ze dne 12. října 1869.
Z latiny přeložil a s pomocí Boží a přátel Studia vydal Antonín
Ludvík Stríž v Osvětimanech na Moravě. *Dobré dílo*, svaz. 7.,
v květnu 1913. Stran 28, formátu 9·5 cm × 16 cm. 350 výtisků,
z nichž 50 na papíře ručním Alexandra, po 60 hal.

„Poněvadž církevní tresty všeobecně vynešených klateb, které bez rozsudku samým spácháním činu vinníka stihají, ponenáhlu u veliký počet vzrostly a některé změnou časův a obyčejů svého účelu, dřívější prospěšnosti neb vhodnosti pozbyly, a tím nemálo vzniká pochybnosti biskupům i věřícím, My úplný soupis všech censur jsme dali sestaviti, abychom rozhodli, které z nich zachovati, které zmírniti nebo zrušiti... Ze všech tedy ekskomunikací, suspensí neb interdiktů obecně vynešených a ipso facto vinníka stihajících toliko ty na příště mají platnost, které v této právě konstituci uvádíme, a tím způsobem, jak je uvádíme.“

(Dle začátku Konstituce.)

FRANZ M. MELCHERS

FRANZ M. MELCHERS. Do češtiny uvedl JOSEF FLO-
RIAN. *Dobré dílo*, svazek 8. v červenci 1913, vydal Antonín Ludvík Stríž
v Osvětimanech na Moravě. Stran VIII a 40, form. 12 cm × 16 cm. Na-
tištěno 460 ex. po K 1·10. — Dva obrázky Melchersovy, reprodukovány
z pův. lithografií trojbarevnou autotypií ve zmenšení na 9 cm × 9 cm
a vytištěny čistě na hladkém bílém papíře.

Dobrým dílem míněno zde samo dílo F. M. Melchersa, malíře u nás dosud nezná-
mého, jenž chce, „aby dílo umělecké vyplývalo ze života, z přírody, ale vně života
socialního“. Článek Ch. Morice, napsaný před lety k jeho výstavě, dobře o něm
informuje. — Dvě ukázky zde podané, — obraz vzdušné světnice, do jejíhož svě-
žícího klidu otevřenými okny a dveřmi dýše plné polední vedro a záře zralých plání
obilních, a tklivá krajina podzimní s dlouhými pásy prázdných polí, skupinami
čistých domků a žlutými alejemi — ještě málo ovšem odhalují z bohatého umění
Melchersova, o němž toto díl přítel jeho Maurice Maeterlinck:

„Před ním od Primitivů skoro jsem zapomněl, že představením prostého domku
se zelenými okenicemi, pootevřené branky na břehu spící vody, zavřeného okna,
zahrádky v dychtivém očekávání neděle, možno říci věci tak hluboké a tak krásné
jako největší myslitelé a největší básníci, ba poněkud i nad ně...“